บทที่ 4

ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประวัติศาสตร์ของชุมชนคนไทยพลัดถิ่น

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนคนไทยพลัดถิ่น ได้แบ่งพัฒนาการประวัติศาสตร์ออกเป็น 3 ช่วงเวลาด้วยกัน แต่ทั้ง 3 ยุค ล้วนมีความสืบเนื่องเชื่อมต่อกัน ซึ่งประกอบไปด้วย

ยุคที่หนึ่ง ยุคการตั้งถิ่นฐานในล้านนาประเทศ และการอพยพออกจากล้านนาก่อน 150 ปี

ยุคที่สอง ยุคการตั้งถิ่นฐานในที่ราบระหว่างหุบเขาตะนาวศรี โดยมีแม่น้ำเมยเป็นแม่น้ำสายหลักของพื้นที่สองฟากฝั่งแม่น้ำเมย เมื่อ 150 ปีที่ผ่านมา

ยุคที่สาม ยุคการกลับมาตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินแม่ ประมาณ ปี พ.ศ.2515 – ปัจจุบัน

ยุคการตั้งถิ่นฐานในล้านนาประเทศ และการอพยพออกจากล้านนา ก่อน 150 ปี

ยุคการตั้งถิ่นฐานในล้านนาประเทศ และอพยพออกจากล้านนา ก่อน 150 ปี จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนคนไทยพลัดถิ่นได้กล่าวว่า บรรพบุรุษของตนเคยตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินอาณาจักรล้านนา ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาคือ เชียงใหม่ เมืองเชลางค์นคร หรือเมืองลำปาง เมืองแพร่ เมืองน่าน เชียงราย ลำพูน และพื้นที่อื่น ๆ ของอาณาจักรล้านนา เช่น เถิน แม่พริก เป็นต้น โดยเป็นกลุ่มของคนไทยล้านนา หรือที่เรียกว่า คนเมือง ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบการผลิต เช่นเดียวกันคนในอาณาจักรล้านนาอื่น ๆ

เหตุผลของการอพยพออกจากอาณาจักรล้านนาไปยังพื้นที่เรียกว่า เขตอำเภอแม่สอด และอำเภออื่น ๆ ในฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก ซึ่งทั้งหมดเป็นเขตอำเภอที่มีอาณาบริเวณติดกับประเทศพม่า และมีอำเภอแม่สอดซึ่งปัจจุบันคนไทยพลัดถิ่นได้อพยพกลับมาอยู่จำนวนหลายหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางของพื้นที่บริเวณนี้ พบว่า แม่สอดมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเมืองในหุบเขาตั้งอยู่ในแอ่งที่ราบแม่สอด ซึ่งอำเภออื่นมีลักษณะเช่นเดียวกัน และมีภูเขาอยู่ล้อมรอบเหมือนอยู่

ก้นกระทะ แอ่งที่ราบมีลักษณะเป็นแนวยาวมีแม่น้ำเมย หรือแม่น้ำต้องยิน ซึ่งเป็นภาษาพม่า แปลว่า แม่น้ำที่ไหลเลาะเลียบตามแนวเขา มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า มีเส้นกั้นพรมแดนแนวเขตแดนทั้งแม่น้ำเมยกับเทือกเขาถนนธงชัยเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ในอดีตพื้นที่อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตากเป็นพื้นที่ป่าโดยส่วนใหญ่ กลุ่มคนที่เข้ามาตั้งรกรากเดิมในพื้นที่บริเวณนี้คือ กลุ่มชาวกะเหรี่ยง โดยเข้ามาตั้งรกรากเป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ อยู่ทั่วไป ไม่ว่าในเขตอำเภอแม่สอด แม่ระมาด แม่ต้าน ท่าสองยาง พบพระ อุ้มผาง แต่ไม่สามารถสันนิษฐานได้ว่า กลุ่มคนดังกล่าวมีการตั้งถิ่นฐานเมื่อใด และมาจากไหน จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนทราบว่า ในพื้นที่อำเภอแม่สอด มีการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงในบริเวณที่เรียกว่า บ้านพะหน่อเก ตั้งอยู่ตรงบริเวณวัดดอนแก้วทางบ้านได้ และบ้านหัวฝายทางบ้านเหนือ สำหรับในอำเภอท่าสองยาง มีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณบ้านแม่ต้าน และสบแม่น้ำแม่จวง เป็นต้น กล่าวได้ว่าชุมชนชาวกะเหรี่ยงมีการตั้งหมู่บ้านอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในเขตพื้นที่ห้าอำเภอชายแดน จึงถือว่ากลุ่มคนดังกล่าวเป็นคนดั้งเดิม และเป็นคนติดพื้นที่ในบริเวณดังกล่าว

สำหรับเมืองแม่สอดเป็นชุมชนศูนย์กลางของพื้นที่บริเวณนี้ เป็นชุมชนเส้นทางทางการค้าหรือทางผ่าน หรือที่หยุดพักสำหรับการเดินทางไปยังมะละแม่ง – ภาคอีสานของไทย – ล้านนา – รัฐฉาน – ยูนาน การเป็นชุมทางการค้าสำหรับแยกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่

ชุมทางไปทางมะละแม่ง ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของพม่า ซึ่งอยู่ได้อาณัติของอังกฤษ ทำให้เมืองดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของสินค้านานาชนิด โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ก่อนที่ทางรถไฟสายเหนือจะถึงเมืองลำปาง และเมืองเชียงใหม่ เส้นทางการค้าดังกล่าวเป็นเส้นทางที่สำคัญเป็นอย่างมาก เป็นลักษณะของการค้าที่เรียกว่า พ่อค้าวัวต่าง โดยเฉพาะเป็นการค้าระหว่าง ระละแหม่ง – ยูนาน – และล้านนา พบว่า พื้นที่บริเวณนี้ได้อาศัยสินค้าจากมะละแหม่งเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะพื้นที่ห้าอำเภอชายแดนได้ใช้สินค้ามะละแหม่งมากกว่าสินค้าจากนครสวรรค์ หรือกรุงเทพฯ สินค้าที่มีการนำเข้าเป็นจำนวนมากจากมะละแหม่งได้แก่ น้ำมัน ก๊าซ ไม้ขีดไฟ ผ้าชนิดต่าง ๆ เครื่องเหล็ก อะลูมิเนียม ฯลฯ แต่เมื่อเส้นทางรถไฟสายเหนือและเมืองถนนเข้ามาถึงตัวอำเภอแม่สอด (ทางหลวงสายเอเชีย 2 (802) หมายเลขที่ 105 เส้นทางสายตาก – แม่สอด) ทำให้การค้าในบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อการปกครองของพม่ามีปัญหาเนื่องจากการได้รับอิสระภาพจากอังกฤษ มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง และรัฐบาลทหารพม่า ทำให้พื้นที่การค้าในบริเวณดังกล่าวลดความสำคัญ และสูญสิ้นบทบาทในกาค้าขายเลยทีเดียว

ชุมทางแยกไปภาคตะวันออกเฉียงใต้ของไทยได้แก่ ขอนแก่น มุกดาหาร จากคำบอกเล่าของคนในเมืองตองยิน ประเทศพม่า ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในตัวอำเภอแม่สอด ได้เล่าว่า เคยเดินทางไปถึงมุกดาหาร และได้แต่งงานกับคนมุกดาหาร นอกจากภาคอีสานแล้ว ยังมีการค้าในลักษณะของพ่อค้าวัวต่างถึงเวียงจัน ประเทศลาว ปัจจุบันพบว่า มีชุมชนคนลาวที่ถูกอพยพไปอยู่ในประเทศพม่าในฐานะเชลยสงครามมีการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านที่มีชื่อว่า "หมู่บ้านหนอละมั้ง" อยู่ตรงข้ามชุมชนในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ชุมทางแยกไปล้านนา เส้นทางดังกล่าวมีความสำคัญอย่างมากอีกเส้นทางหนึ่งในการทำการค้าระหว่างมะละแหม่ง กับล้านนา ซึ่งมีเส้นทางการค้าจำนวนสามเส้นทาง แต่ทั้งสามเส้นทางล้วนแล้วแต่ต้องผ่านพื้นที่แม่สอด เส้นทางแรกคือ มะละแหม่ง – แม่ฮ่องสอน – โดยผ่านสถานที่ หรือชุมชนที่สำคัญ คือ มะละแหม่ง – ผ่าปุ่น – แม่สอด – แม่ระมาด – ท่าสองยาง – แม่ตื่น – วังลุง – บ่อหลวง – แม่สาย – แม่เหาะ – แม่สะเรียง เส้นทางที่สอง คือ มะละแหม่ง – เชียงใหม่ โดยผ่านสถานที่ ชุมชนที่สำคัญ คือ มะละแหม่ง – แม่สอด – เมืองระแหง – เมืองเถิน – เมืองลี้ – เมืองลำพูน – เมืองเชียงใหม่ และเส้นทางที่สาม คือ มะละแหม่ง – ลำปาง โดยเริ่มต้นที่มะละแหม่งผ่านแม่สอด และเลียบน้ำวังขึ้นไปถึงลำปาง (ชูสิทธิ์ ชูชาติ "พ่อค้าวัว : ผู้บุกเบิกค้าขายในหมู่บ้านภาคเหนือ" ในเศรษฐกิจนครเชียงใหม่ : จากอดีตสู่อนาคต. (ม.ป.ป. หน้า 127–139) และเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้คนล้านนาส่วนหนึ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด และในบริเวณใกล้เคียงดังกล่าว เพราะการที่ได้เคยมาเห็น มาพบถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในบริเวณเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ตนเคยตั้งถิ่นฐาน คือ ในภูมิลำเนาของตน ซึ่งในช่วงต้นก็เป็นเพียงการเดินทางเข้ามาพักแรม เพื่อนำสินค้าไปซื้อขายแลกเปลี่ยนกับมะละแหม่ง และในช่วงเวลาต่อมาได้อพยพเข้ามาตั้งรกรางอยู่อย่างถาวร โดยการชักชวนกันมาและทยอยเข้ามาตั้งรกรากมากขึ้นทำให้คนไทยล้านนาได้เข้ามาตั้งรกรากเป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุผลที่ตั้งของเมืองแม่สอดมีความเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง จึงให้ชุมชนเมืองแม่สอดกลายเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม พบว่า ในเขตตัวเมืองแม่สอดจะเป็นที่ตั้งชุมชนของกลุ่มพ่อค้าที่เข้ามาพักแรมในลักษณะชั่วคราว ซึ่งในช่วงระยะเวลาต่อมาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในลักษณะถาวร อันได้แก่ กลุ่มพ่อค้าไทยใหญ่จากยูนาน–สิบสองปันนา กลุ่มพ่อค้าพม่า กลุ่มพ่อค้าฮินดู กลุ่มพ่อค้าซิกซ์ กลุ่มพ่อค้ามุสลิม กลุ่มพ่อค้าคนจีน แต่สำหรับชุมชนรอบนอกเขตตัวเมืองแม่สอดซึ่งเดิมเป็นเขตพื้นที่ป่า พบว่า กลุ่มชาวไทยเหนือซึ่งเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่หลังกลุ่มพ่อค้าอื่น ๆ ได้ตั้งรกรากบ้านเรือนอาศัยอยู่

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้มีการอพยพเข้ามาตั้งรกราก โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยเหนือ สามารถสรุปได้หลายประการด้วยกันคือ

1. การเป็นชุมทางการค้า การติดต่อกับมะละแหม่ง ซึ่งจะดึงดูดคนจากที่ต่าง ๆ เข้ามาพักพิง และตั้งบ้านเรือนในลักษณะชั่วคราวและถาวร โดยเฉพาะในกลุ่มพ่อค้าที่มีระยะทางไกล

2. การเข้ามาทำไม้ หรือการที่คนในอาณัติของอังกฤษได้เข้ามาตั้งรกราก เนื่องจากบริษัททำไม้ของอังกฤษได้รับสัมปทานทำไม้ในบริเวณนี้ และล้านนา ก่อให้เกิดการอพยพกลุ่มคนกลุ่มดังกล่าว

3. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อาณาบริเวณแม่สอด และพื้นที่ใกล้เคียง มีคำพูดที่กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนที่ได้เล่าประสบการณ์ครั้งสมัยที่ตนได้ฟังถึงเหตุผลในการอพยพ คือ คุณยายเปิงยะคำนะ ที่ได้กล่าวว่า "การที่ตนและครอบครัวได้ตัดสินใจอพยพครอบครัวมาอยู่ที่แม่สอด เพราะพี่เขยซึ่งเป็นพ่อค้าวัวต่าง เข้ามาค้าขายในบริเวณนี้ได้พูดถึงความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่บริเวณล้านนา (ลำปาง) ซึ่งมีแต่ความแห้งแล้ง โดยยกคำกล่าวอ้างที่ว่า "ต้นไม้มีขน ฝนอยู่ปลายไม้" (อนุรักษ์ พันธุ์รัตน์, 2541. หน้า 16.) ซึ่งแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่า และแร่ธาตุต่าง ๆ มีมอส ราชนิดต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมาย และมีฝนที่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำฝนมีอยู่อย่างมาก ทั้งหมดนี้จึงเป็นเครื่องชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันเราสามารถเห็นถึงร่องรอยของความอุดมสมบูรณ์ที่ยังคงมีอยู่ในพื้นที่ห้าอำเภอชายแดนฝั่งตะวันตก เช่น การมีพื้นที่ป่าที่ค่อนข้างมีมาก

4. ความแห้งแล้งของลำปาง และล้านนา และการหาพื้นที่ทำการเกษตรใหม่ และการตั้งชุมชนใหม่ ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากในการที่กลุ่มคนไทยเหนือได้ตัดสินใจที่อพยพเพื่อหาดินที่ทำการเกษตร พบว่า การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานในอดีตมักจะมีสาเหตุประการสำคัญ ก็คือกี่หาพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ หรือความไม่พอเพียงในทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นเหตุให้มีการอพยพกลุ่มเครือญาติไปยังบริเวณอื่น ๆ โดยพื้นฐานของระบบการผลิตของคนในอาณาจักรล้านนา คือ การทำการเกษตร ทั้งในระบบของการทำไร่ และการทำนา ตลอดจนการทำสวน การทำไร่จำเป็นต้องอาศัยน้ำฝนเป็นประการสำคัญ หากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลย่อมทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ปรือฝนตกน้อยเกิดความแห้งแล้งก็จะทำให้พืชผักที่เพาะปลูกไว้เสียหาย ซึ่งระบบการทำไร่และการทำสวนมีลักษณะเดียวกันคือ การอาศัยน้ำฟ้า สำหรับการทำนา ซึ่งมีทั้งนาที่อาศัยเหมืองฝาย และนาน้ำฟ้า นาน้ำฟ้าหากไม่มีฝนก็ไม่สามารถทำการผลิตได้ สำหรับนาที่อาศัยเหมืองฝายก็ต้องการน้ำที่มากที่ทำให้สามารถไหลผ่านเหมือง และเหมือง

สามารถกักเก็บน้ำได้เพื่อใช้ในการเพาะปลูกหากน้ำฝนไม่มากพอ น้ำในลำเหมืองไม่เพียงพอก็จะเกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำ ซึ่งปัญหาการแย่งชิงน้ำ การขโมยน้ำเป็นปัญหาที่พบอยู่ทั่วไปในกลุ่มเกษตรกรผู้ทำการ

5. การเพาะปลูกไม่เฉพาะแต่คนไทยเหนือ ดังนั้น ความแห้งแล้งจึงเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน

6. การอพยพเนื่องจากการเข้ามารับจ้างเป็นแรงงาน จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนบ้านแม่จะเรา ได้กล่าวถึง ประวัติการอพยพของบรรพบุรุษของตนว่า อพยพเข้ามาเนื่องจากจะมีการสร้างทางรถไฟไปยังเมืองมะละแหม่ง ทำให้เกิดการอพยพของคนไทยเหนือในเขตลำปาง และอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อรับจ้างทำทางรถไฟ แต่โครงการดังกล่าวได้ถูกล้มเลิกโดยมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือแทน เมื่ออพยพแล้วจึงมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในบริเวณนี้

เส้นทางและช่วงเวลาของการอพยพกลุ่มชาวไทยเหนือ (ชาวล้านนา)

การอพยพระลอกที่หนึ่ง เป็นการอพยพของกลุ่มพ่อค้า และกลุ่มครือญาติ ซึ่งน่าจะเป็นการอพยพในช่วงต้น และเป็นกลุ่มแรกที่อพยพ เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวมีประสบการณ์ในพื้นที่ดังกล่าวจากการเคยเข้ามาค้าขาย

การอพยพระลอกที่สอง น่าจะเป็นการอพยพในช่วงเวลาถัดมา และน่าจะเป็นการอพยพครั้งใหญ่ เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวมีเครือข่ายความสัมพันธ์ หรือติดต่อกับคนกลุ่มแรกซึ่งมาจากความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ และความสัมพันธ์จากการค้าขาย ครั้งนี้น่าจะเป็นกลุ่มที่เข้ามาตั้งรกรากทำให้เกิดชุมชนคนไทยเหนือขนาดใหญ่กระจายอยู่ในพื้นที่รอบนอกของตัวเมืองแม่สอด

ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาตามลำน้ำวัง และเดินทางมายังดอยสอยมาลัย และตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตตัวอำเภอแม่ระมาด บ้านแม่จะเรา และแม่สอด ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณพะวอ แม่ปะ แม่กื๊ด แม่กาษา และกลุ่มหนึ่งน่าจะมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านห้วยส้านซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศพม่า (ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคนไทยพลัดถิ่นในปัจจุบัน) โดยเฉพาะเป็นกลุ่มคนที่มาจากตัวเมืองลำปาง (เวียงละคอน) เถิน และการอพยพของทั้งสองกลุ่มเกิดขึ้นมากกว่า 150 ปี

นอกจากการเดินทางเข้ามาในสองเส้นทางนี้แล้ว การอพยพมาทางเหนือของอำเภอท่าสองยางคือ จากแม่สะเรียง สบเมย ซึ่งเป็นคนไทยเหนือที่ส่วนใหญ่มักตั้งรกรากอยู่ที่บ้านท่าสองยาง และบ้านแม่ต้าน ซึ่งเป็นอีกกลุ่มของคนไทยเหนือ

กล่าวได้ว่า กลุ่มคนไทยเหนือกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งได้อพยพออกจากพื้นที่อยู่บริเวณอาณาจักรล้านนาเข้ามายังพื้นที่ห้าอำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกในปัจจุบันของจังหวัดตาก เกิดขึ้นจาก การหนีภัยความแห้งแล้งไปหาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำการเกษตร อันก่อให้เกิดการตั้งชุมชนของชาวไทยเหนือกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของห้าอำเภอชายแดนจังหวัดตาก นอกจากนั้นได้มีการเข้าไปตั้งรกรากถิ่นฐานข้ามแม่น้ำเมยไปยังแอ่งที่ราบของภูเขาตะนาวศรี ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นพื้นที่การปกครองของประเทศพม่า (ซึ่งในอดีตไม่มีการปักเขตแดนว่าเป็นรัฐชาติใด) มา

ยุคการตั้งถิ่นฐานในที่ราบแอ่งที่ราบระหว่างหุบเขาตะนาวศรี โดยมีแม่น้ำเมยเป็นแม่น้ำสายหลักของพื้นที่สองฟากฝั่งแม่น้ำเมย เมื่อ 150 ปีที่ผ่าน

ในการศึกษาในยุคดังกล่าวนี้จะให้ความสำคัญหลักแก่การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเหนือในหมู่บ้านห้วยส้าน ซึ่งปัจจุบันกลุ่มคนไทยเหนือบ้านห้วยส้านที่อพยพกลับมายังแผ่นดินไทยมีสถานะเป็นกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนไทยเหนือบริเวณแอ่งที่ราบของเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวเรียกเทือกเขานี้ว่า "ดอยพระเจ้า" สำหรับชาวกะเหรี่ยงเรียกเทือกเขานี้ว่า "เกอ เจ่อ ตอ นอ" เทือกเขาดังกล่าวมีความสูง เป็นแหล่งต้นน้ำของชุมชน และพื้นที่เกษตรในบริเวณดังกล่าว และเป็นน้ำสาขาของแม่น้ำเมย

กลุ่มคนไทยเหนือกับการตั้งถิ่นฐานในบริเวณแอ่งที่ราบของภูเขาตะนาวศรีนั้นมีปัจจัยหลายประการที่สามารถชี้วัดถึงการตัดสินใจที่จะอพยพโยกย้ายไปยังบริเวณดังกล่าวแทนที่จะตั้งบ้านเรือนถิ่นฐานในแอ่งที่ราบแม่สอด กลุ่มคนไทยเหนือแอ่งที่ราบภูเขาตะนาวศรีสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นกลุ่มคนไทยเหนือที่อพยพในระลอกที่สอง ซึ่งเป็นการอพยพครั้งใหญ่ เนื่องจากเหตุผลคือ การอพยพเพื่อการหาพื้นที่ทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์มาก ทั้งในส่วนของการทำนา และการทำสวน ความอุดมสมบูรณ์จึงเป็นเหตุผลประการสำคัญในการที่กลุ่มชนใดจะตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และการไม่มีขอบเขตที่แน่นอนของรัฐ หรือความคิดเกี่ยวกับเขตแดนในอดีตนั้นไม่มีความสำคัญ เช่นเดียวกัน ในช่วงเวลาการตั้งถิ่นฐาน เขตแดนระหว่างรัฐไทย และรัฐพม่ายังไม่มีความชัดเจน ไม่สามารถระบุได้ว่า แผ่นดินตรงบริเวณใดเป็นของใคร โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน โดยการปักเขตแดนไม่มีความชัดเจนในพื้นที่ดังกล่าว กล่าวได้ว่า คนไทยเหนือเองไม่ได้ทราบว่าพื้นที่ที่ตนได้ตั้งถิ่นฐานนั้น ในช่วงเวลาต่อมาได้กลายเป็นเขตของรัฐพม่า และอยู่ภายใต้สถานการณ์ของความ ซึ่งเป็นชุมชนคนไทยเหนือในเขตประเทศพม่า ซึ่งแสดงถึงประวัติความเป็นมาในการอพยพ การตั้งถิ่นฐาน และการอพยพโยกย้ายกลับแผ่นดินไทยของคนกลุ่มคนไทยเหนือ

หมู่บ้านห้วยส้านเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ของชุมชนคนไทยเหนือในเขตการปกครองของพม่าในปัจจุบัน ในอดีตนั้นไม่มีความชัดเจนในเรื่องเขตพรมแดนระหว่างรัฐไทยกับประเทศพม่า พบว่านอกจากชุมชนบ้านห้วยส้านเป็นชุมชนขนาดใหญ่ของคนไทยเหนือ ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวไทยเหนือด้วย ยังมีชุมชนอื่น ๆ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณใกล้อื่น ๆ โดยมีการตั้งถิ่นฐานในใช้บริเวณใกล้ลำน้ำสายต่าง ๆ ได้แก่ ชุมชนบ้านสวนอ้อย ชุมชนบ้านพะช่อง ชุมชนบ้านแม่กะไน ชุมชนบ้านหนองฮ้า ชุมชนปางกาน ทั้งนี้ชาวไทยเหนือกลุ่มดังกล่าวไม่มีการอพยพข้ามเทือกเขาดังกล่าวแต่มีการเลาะพื้นที่ภูเขามาสร้างบ้านเรือนถิ่นฐานที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบข้างล่างเทือกเขา ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าดงดิบไม่มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของกลุ่มคนกลุ่มใด ลักษณะดังกล่าวคงไม่แตกต่างจากการตั้งถิ่นฐานในช่วงแรกของกลุ่มคนไทยเหนือในบริเวณแอ่งที่ราบแม่สอด

การเลือกพื้นที่บริเวณบ้านห้วยส้านเป็นที่ตั้งชุมชน จากชื่อของหมู่บ้าน เป็นการตั้งบ้านเรือนบริเวณริมน้ำห้วยส้าน ซึ่งลำห้วยสายนี้ใช้ทั้งในการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรกรรม พบว่า พื้นที่บริเวณบ้านห้วยส้านมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีน้ำหล่อเลี้ยงจากภูเขาตะนาวศรี มีการทำนาในระบบเหมืองฝาย และนาน้ำฟ้า สำหรับการทำนาระบบเหมืองฝายเป็นภูมิปัญญาอีกประการหนึ่งของคนไทยเหนือ

ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเหนือที่กลุ่มคนดังกล่าวได้มีการสืบทอดและสืบสานไปยังกลุ่มสมาชิกใหม่ของตนเอง และภายในสมาชิกของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มของชาวไทยเหนือ พบว่า กลุ่มคนดังกล่าวมีการพูดภาษาไทยเหนือ ที่เรียกว่า "คำเมือง" เป็นหลัก มีการอ่านเขียนภาษาล้านนา โดยเฉพาะการเรียนภาษาในวัดของกลุ่มพระ เณร ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังมีการสืบทอด ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการเกิด ซึ่งมีระบบความเชื่อเกี่ยวกับ "แม่จ้าง" ความเชื่อเกี่ยวกับการอยู่ไฟ หรือความเชื่อเกี่ยวกับอาหารแสลงต่าง ๆ ประเพณีการบวชปอยเป๊กข์ หรือการอุปสัมปทาหรืออุปสมบท และการสืบทอดเกี่ยวกับงานบุญต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า "ปอย" ต่าง ๆ

ลักษณะการเมืองการปกครองของกลุ่มชาวไทยเหนือ พบว่า ในกรณีของบ้านห้วยส้าน ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยเหนือบริเวณนี้ ได้มีการจำลองลักษณะการเมืองการปกครองชุมชนในลักษณะของล้านนา คือ มีกำนันผู้ใหญ่บ้านปกครองชุมชนหมู่บ้านเช่นเดียวกับชุมชนของตนที่ตั้งขึ้นในขณะที่อยู่ในล้านนา โดยทุกหมู่บ้านจะมีผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนของตนเอง และจะมีกำนันซึ่งทำหน้าที่ดูแลทุกชุมชน ซึ่งการสืบทอดตำแหน่งผู้นำหมู่บ้านมักจะเป็นการสืบทอดตามสายเลือด คือ จากบิด – บุตรชาย ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองชุมชนแบบล้านนา โดยการเก็บภาษีในช่วงนี้ พบว่า มีการเก็บภาษีต่าง ๆ ในกลุ่มของคนไทย

เหนือมาใช้ในการทำบุญสร้างวัด แต่ไม่มีการจ่ายภาษีให้กับคนกลุ่มใดไม่ว่าจะเป็นส่วนของกลุ่มผู้นำในแอ่งที่ราบแม่สอด ชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงหรือ รัฐบาลพม่า การปกครองชุมชนในช่วงนี้ถือว่าเป็นเอกเทศไม่ขึ้นตรงกับผู้นำกลุ่มใด

การศึกษาของคนไทยเหนือมีศูนย์กลางการศึกษาที่วัด พบว่า ทุกหมู่บ้านของคนไทยเหนือจะต้องมีวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ ความเชื่อ สังคมวัฒนธรรมของคนในชุมชน พบว่า การเทศนาของพระสงฆ์ในหมู่บ้านชาวไทยเหนือจะใช้คำเทศน์ เป็นภาษาของชาวไทยเหนือ ไม่ได้ใช้ภาษาพม่าแต่อย่างใด และสถานที่แห่งนี้จะเป็นศูนย์ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านภาษา ความรู้ในการประกอบพิธีกรรม ความรู้ในการรักษาโรค และความเป็นผู้นำ ธรรมะหรือศีลธรรมต่าง ๆ และทุกชุมชน จะต้องมีวัดประจำชุมชนของตน ในกรณีของบ้านห้วยส้าน ในช่วงแรกของการตั้งถิ่นฐาน ชาวไทยเหนือกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มคนจากจังหวัดลำปางเข้ามาตั้งถิ่นฐานพร้อมกับการสร้างวัด และทุกชุมชนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บ้านห้วยส้าน หรือเมื่อมีการขยายหมู่บ้านก็มักจะสร้างวัดใหม่ ปัจจุบันชุมชนบ้านห้วยส้าน ซึ่งมีประชากรเป็นคนไทยเหนือในเขตพม่า มีจำนวนวัดทั้งสิ้น 7 วัด และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,000 ครัวเรือน ซึ่งในปี พ.ศ.2515 ได้มีชุมชนอพยพออกจำนวนหนึ่งเข้าไปพักถิ่นฐานในเขตพม่า ส่วนกลุ่มอื่นก็ยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดิม ซึ่งเป็นความผูกพันกับพื้นที่ชุมชน พื้นที่การเกษตรของตนเอง

สิ่งที่สามารถชี้วัดถึงความเป็นคนไทยเหนืออย่างง่าย ๆ ที่เราพบว่า จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อของกลุ่มคนดังกล่าวล้วนแต่เป็นชื่อไทย และมีนามสกุลแบบไทย ได้แก่ นาย ธรรมะใจ, นายคำ คึกแปง, นางบัวลอย ปัญญา, นางยอด ทักมะนิน, นางสาวจันทร์ตา ปุ๊ดตา เป็นต้น การตั้งชื่อดังกล่าวเป็นการสะท้อนถึงความเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากการตั้งชื่อว่ากลุ่มคนดังกล่าวเป็นคนไทยเหนือ และกลุ่มคนดังกล่าวไม่มีการตั้งชื่อเป็นภาษาพม่าแต่อย่างใด ถึงแม้การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ดังกล่าวเป็นระยะเวลาหลายสิบปี แต่เราไม่สามารถที่จะปฏิเสธในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการแต่งกาย ภาษา ถึงแม้การแต่การแต่งงานระหว่างกลุ่ม แต่ละสิ่งที่แต่ละกลุ่มได้ถือเป็นเอกลักษณ์ที่จะบ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ทุกกลุ่มได้พยายามรักษาไว้ หรือไว้เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธ์ของตนเอง

ความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในแอ่งที่ราบแม่สอด ถึงแม้จะมีน้ำเมยเป็นพรมแดนกั้นระหว่างแอ่งที่ราบทั้งสองแห่ง พบว่า ได้มีความหลากหลายรูปแบบของความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่ม จากที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางทางการค้าระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ กับมะละแหม่ง ทำให้ลกลุ่มคนดังกล่าวนอกจากการทำการเกษตรแล้วนอกฤดูกาลเพาะปลูกกลุ่ม

คนดังกล่าวก็มีการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ กับดินแดนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมะละแหม่ง หรือกับดินแดนในล้านนา เช่น หมู่บ้านปางกาน ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวไทยเหนือจะเป็นที่พักแรมของพ่อค้าก่อนที่จะขึ้นดอยพระเจ้าหรือเทือกเขาตะนาวศรี ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีคนมากหน้าหลายตา เป็นแหล่งการค่าที่มีคนหลากหลายกลุ่มทำการค้า และพบปะระหว่างกัน พบว่า สินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรกรรมได้หลั่งไหลเข้ามายังพื้นที่แอ่งที่ราบแม่สอดผ่านดินแดนแอ่งที่รายแอ่งนี้ โดยเฉพาะสินค้าทางเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นผักบ้านผักป่า ผลไม้ในป่าและในสวน ไม่ว่าจะเป็นมังคุด ทุเรียน เงาะ ของป่าต่าง ๆ

นอกจากนั้น ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนทั้งสองแห่ง คือ การทำบุญทำทานข้ามพื้นที่ เมื่อถึงเทศกาล ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลสงกรานต์ งานบุญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปอยหลวงหรืองานบุญอื่น เช่น ขึ้นธาตุ ฉลองอุโบสถ หรือพิธีกรรมในกลุ่มเครือญาติ เช่น พิธีกรรมการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ (ผีปู่ย่า) หรือในกลุ่มของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงาน การบวช งานศพ การขึ้นบ้านใหม่ ก็จะมีการบอกบุญหรือให้มีการทำบุญร่วมกันของแต่ละวัด แต่ละชุมชน แต่ละครอบครัวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันแน่นแฟ้น และกลุ่มคนดังกล่าวในช่วงแรกของการตั้งถิ่นฐานก็จะมีกลุ่มเครือญาติเดียวกันที่แยกย้ายกันตั้งถิ่นฐานในที่ต่าง ๆ ตามแต่ความต้องการของแต่ละครอบครัว ทำให้กลุ่มคนดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มของความเป็นเครือญาติและการเกี่ยวดองแต่งงานข้ามกลุ่มกัน ซึ่งไม่ได้มีช่องว่างของความเป็นรัฐไทยหรือรัฐพม่า หรือคนของรัฐชาติใด ทั้งนี้มีความหมายว่า กลุ่มคนดังกล่าวมีความสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มคนในแอ่งที่ราบแม่สอดเท่านั้น พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุของกลุ่มคนไทยเหนือเหล่านี้เคยมีโอกาสกลับไปยังลำปาง

ยุคการกลับมาตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินแม่ ประมาณ ปี พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน

การอพยพกลับมายังแผ่นดินแม่ (รัฐไทย) บริเวณชายแดนห้าอำเภอฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก เป็นการอพยพอีกระลอกหนึ่งของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มคนไทยเหนือที่พลัดถิ่นเข้าไปอยู่ในดินแดนของประเทศพม่า สาเหตุประการสำคัญของกลุ่มคนดังกล่าวที่ตัดสินใจทิ้งบ้านเรือนที่มีการตั้งถิ่นฐานไม่ต่ำว่า 100 ปีกลับเข้ามายังแผ่นดินไทย เนื่องจาก ปัญหาการสู้รบของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงกับรัฐบาลทหารของประเทศพม่า โดยกลุ่มคนดังกล่าวได้รับแรงกดดันจากการที่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงหรือรัฐบาลพม่า โดยอาศัยกลุ่มคนดังกล่าวเก็บภาษี และเป็นแรงงานในการขนย้ายอาวุธยุทโธปกรณ์ เสบียงอาหาร และเป็นกลุ่มคนที่ต้องเดินนำกองทัพ หรือกองกำลังในบริเวณที่มีการฝังระเบิด อีกทั้งแกนนำของกลุ่ม หรือผู้นำจะต้องเป็นผู้ประสานประโยชน์กับทุกกลุ่ม เพื่อให้ชุมชนได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจาก

ความสัมพันธ์ที่จะต้องฝักใฝ่ทุกกลุ่ม ปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่เหล่านี้จึงเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มคนไทยเหนือที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตรัฐพม่า ซึ่งในช่วงเวลานี้ความชัดเจนของเขตแดนเริ่มมีมากขึ้น โดยใช้ลำน้ำเมยเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างรัฐไทยและรัฐพม่า และช่วงนี้จึงกลายเป็นมา กลุ่มคนไทยเหนือที่เข้าไปถิ่นฐานในแอ่งที่ราบภูเขาตะนาวศรีได้กลายเป็นการเข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตแดนซึ่งไม่ใช่รัฐไทย และจากสถานการณ์ของการสู้รบในพื้นที่ดังกล่าวเป็นชนวนให้กลุ่มคนไทยเหนือได้กลับมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนอำเภอแม่สอด โดยได้ตั้งถิ่นบ้านเรือนในชุมชนต่าง ๆ ที่มีกลุ่มเครือญาติ เพื่อนฝูงที่รู้จักคุ้นเคยกัน ซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเป็นการเกื้อกูลกันและในกลุ่มซึ่งมีความสัมพันธ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งก่อนหน้านั้นแล้ว ทำให้การอพยพเกิดขึ้นได้ง่าย โดยอาศัยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นตัวเชื่อมประสาน

ลักษณะการอพยพโยกย้าย เป็นการอพยพของกลุ่มครอบครัว กลุ่มเครือญาติ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่หมู่บ้านบริเวณชายแดน และการอพยพโดยการทิ้งบ้านเรือน มีการขายที่ดินทำการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นที่นา ที่สวน (สวนทุเรียน สวนหมากพลู และสวนผลไม้อื่น ๆ) แล้วอพยพเข้ามา เมื่อตัดสินใจเข้ามาตั้งถิ่นฐานก็มีลักษณะการดำรงชีวิตเช่นเดียวกันกับกลุ่มคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม เช่น มีการส่งเด็กในวัยเรียนให้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนประจำหมู่บ้านเช่นเด็กอื่น ๆ มีการซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยจากกลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มญาติ มีการซื้อที่นา พื้นที่ทำสวน มีการประกอบอาชีพในภาคเกษตร การรับจ้างทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ทั้งในชุมชนและนอกชุมชนเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในชุมชน แต่ไม่สามารถใช้ชื่อของตนในการทำนิติกรรมใด ๆ ได้ ปัญหาการถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมเนื่องจากบัตรหรือเอกสารต่าง ๆ ไม่ได้ต่ออายุ หลังจากที่รัฐได้ออกเอกสารดังกล่าวให้เมื่อหมดอายุก็ไม่มีการต่ออายุบัตรดังกล่าวนี้ ซึ่งสร้างความไม่มั่นคงทางจิตใจให้กลุ่มคนดังกล่าวว่ามีสถานภาพอย่างไร และจะถูกดำเนินการเกี่ยวกับสถานภาพดังกล่าวอย่างไร

เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน กลุ่มคนดังกล่าวได้รับสถานะของการเป็นบุคคลที่มีใบสำคัญประจำถิ่นที่อยู่ และบัตรต่างด้าวตามกฎหมาย และนโยบายของรัฐและสถานภาพของคนในชุมชนจึงเป็นสถานะของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือลูกบ้านนั้น ๆ และอยู่ภายใต้การปกครองชุมชน และมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนในฐานะคนที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และพยายามที่จะแสดงออก หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรับการศึกษาแบบไทย ความเป็นอยู่แบบไทย

ทั้งนี้กลุ่มคนดังกล่าวประสบปัญหาสำคัญก็คือ การขาดสิทธิตามกฎหมายของรัฐไทย ไม่ว่าจะเป็นการรับบริการจากภาครัฐ เช่น การจัดการศึกษา การรับบริการสาธารณะสุข การทำนิติกรรมต่าง ๆ การประกอบอาชีพ การเดินทางออกนอกพื้นที่ การต่ออายุใบสำคัญประจำถิ่น หรือเอกสารอื่น ๆ และความชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของตน เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีสถานะที่แตกต่างจากคนต่างด้าว ดังนั้นการถูกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความแตกต่างจากคนต่างด้าวอื่น ๆ

ประเภทของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

คนไทยพลัดถิ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. คนไทยพลัดถิ่นที่รอการแปลงสัญชาติจากรัฐบาล คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้จะถือบัตร 2 ใบ คือ บัตรสำคัญถิ่นที่อยู่ และบัตรคนต่างด้าวตามกฎหมายกำหนด ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมีสิทธิในการเดินทางได้ทั่วราชอาณาจักร และสามารถเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศได้ และสามารถอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการถาวร แต่ไม่มีสิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ และไม่มีสิทธิในด้านการเมืองการปกครอง

2. คนไทยประเภทที่สองเป็นคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรสีเหลืองขอบน้ำเงิน คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้สามารถอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการถาวร แต่ไม่สามารถเดินทางได้ทั่วราชอาณาจักร เหมือนกับคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มแรก จะออกนอกพื้นที่ได้มีอยู่ 2 กรณีคือ เจ็บป่วย หรือไปเป็นพยานในชั้นศาลเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันได้รอรับการแปลงสัญชาติจากรัฐบาล

3. คนไทยพลัดถิ่นที่ไม่ได้ถือบัตรอะไร ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นเยาวชน ซึ่งเป็นบุตรของคนไทยพลัดถิ่น ในช่วงที่รัฐเข้ามาทำบัตรให้คนไทยพลัดถิ่น เยาวชนกลุ่มนี้มีอายุไม่ถึง 12 ปี ซึ่งไม่สามารถทำบัตรได้ ทำให้คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้ไม่มีบัตรแสดงความเป็นตัวตนของคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้ ซึ่งคนกลุ่มนี้ไม่สามารถที่จะเดินทางไปไหนได้ เพราะไม่มีบัตรรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นของคนกลุ่มนี้ แล้วยังเป็นปัญหาในด้านการศึกษาของคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้ต้องรอให้บิดา หรือมารดาได้รับการแปลงสัญชาติก่อนถึงจะได้รับการแปลงสัญชาติเหมือนกับบิดา และมารดา

จำนวนคนไทยพลัดถิ่นในอำเภอแม่สอด

คนไทยพลัดถิ่นในอำเภอแม่สอดมีทั้งหมด 1,520 คน จำนวน 6 ตำบล ได้แก่

ตาราง 2 แสดงจำนวนคนไทยพลัดถิ่นในอำเภอแม่สอดจำแนกตามตำบล

ตำบล	ประชากร
แม่กาษา	465
ท่าสายลวด	362
แม่ปะ	369
มหาวัน	238
แม่ตาว	66
แม่กุ	20
รวม	1,520

คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้มีการมาลงทะเบียนชื่อไว้ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ยังมีคนไทยพลัดถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้มาลงชื่อไว้

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เหตุการณ์ที่นำมาสู่ปัญหา คนไทยพลัดถิ่นแต่เดิมเป็นคนไทยภาคเหนือ ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดลำพูน ซึ่งคนไทยกลุ่มนี้ประสบปัญหาความแห้งแล้ง และมีที่ทำกินไม่พอ ทำให้ต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้าสู่บริเวณที่ราบของภูเขาตะนาวศรี เพื่อแสวงหาที่ดินทำกินให้เพียงพอ และมีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการแบ่งเขตแดนใหม่ระหว่างไทยกับอังกฤษผู้ยึดครองพม่า ทำให้คนไทยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้กลายเป็นการตั้งถิ่นฐานในดินแดนของประเทศพม่า โดยที่ไม่ได้รับรู้ถึงการแบ่งเขตแดน ทำให้บางส่วนไม่ได้เข้ามาทำบัตรและต่ออายุบัตร ภายหลังเมื่อได้รับแรงกดดันจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง จึงอพยพกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนของอำเภอแม่สอด โดยได้รับสถานะ

การเป็นบุคคลต่างด้าว ที่มีใบสำคัญประจำถิ่นที่อยู่ และบัตรต่างด้าวตามกฎหมาย อันเป็นผลให้คนไทยเหล่านี้อยู่ในสถานะ "คนไทยพลัดถิ่น" และไม่ได้รับสิทธิอันพึงได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างพบปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาสิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์
2. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ
3. ปัญหาทางด้านการศึกษา
4. ปัญหาทางด้านสาธารณสุข
5. ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 5 ประเด็นได้ดังนี้

1. **ปัญหาสิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์**

คนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะได้รับสิทธิหลายอย่างด้วยกัน โดยเฉพาะสิทธิในการครองทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า คนกลุ่มนี้มีการประกอบอาชีพที่มีรายได้มากพอที่แสวงหาทรัพย์สิน ที่มีหลากหลายด้วยกัน โดยเฉพาะยานพาหนะ ที่ใช้สำหรับการคมนาคมเพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีความสะดวกสบาย จึงได้ทำการซื้อ อาทิเช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ซึ่งคนเหล่านี้สามารถครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่ต้องแสดงสิทธิความเป็นคนไทยได้อย่างสมบูรณ์แบบ ดังคำกล่าวของ...

..."รถยนต์ มอเตอร์ไซด์ ของใช้ต่าง ๆ มีสิทธิหมดทุกอย่าง"...

(ดวงดี ใจพรมเมือง, 3 สิงหาคม 2548)

... "ของใช้ทุกอย่างเป็นของเราได้หมด โทรทัศน์ ตู้เย็น รถ"....

(หล้าพร หล้าแปง, 3 สิงหาคม 2548)

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงต้องอาศัยพื้นที่เพื่อเป็นฐานในการผลิต ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้บางคนที่พอจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงอยากจะมีทรัพย์สินเป็นของตนเองและครอบครัว จึงได้ทำการซื้อพื้นที่เพื่อทำการเกษตร อีกส่วนหนึ่งมองถึงความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนเองและลูกหลาน แต่สิ่งเหล่านี้สามารถกระทำได้แต่ต้องอยู่ในข้อจำกัด คือ ถ้าบุคคลใดต้องการซื้อพื้นที่ ก็ต้องอาศัยญาติพี่น้อง

ที่ไว้ใจได้ ให้มาถือการครอบครองทรัพย์สินแทน ทำให้เกิดผลกระทบตามมา คือ บางส่วนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเองได้ เนื่องจากไม่มีสิทธิในการครอบครองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และอีกบางส่วนที่สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้ ก็ต้องความหวาดกลัวที่จะไม่สามารถใช้พื้นที่ของตนเองได้ ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนเองและลูกหลาน ต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวของ...

"เขามีบ้านมีที่ดินเขาต้องเอาไปฝากกับคนอื่น สิทธิทางนิติกรรมทั้งหมดทำไม่ได้"...

(เพลินใจ เลิศลักขณวงศ์ , 3 สิงหาคม 2548)

ของลุงตา กล่าวว่า "ส่วนมากเป็นเรื่องกรรมสิทธิ์ อย่างบ้าน ที่ดิน ที่เราอยู่ที่เราซื้อ คือ จะต้องเป็นของพี่น้องที่เราอยู่ เกิดวันนั้นทะเลาะกันเขาก็ไล่เราออกได้ เพราะว่ามันไม่ได้เป็นชื่อของเรา มีมาหลายหลายแล้ว มันร้องเรียนไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นชื่อของเขา โดนโกงเอาไป สมมุติได้ภรรยาเป็นคนไทยซื้ออะไรก็เป็นของภรรยาหมด แล้วถ้าเกิดภรรยาอยู่ดี ๆ เลิก ไล่เราคนเดียวนอกนั้นเป็นของเขาหมด เพราะมันเป็นชื่อของเขาเราสิทธิเรียกร้องอะไรได้ เพราะมันเป็นชื่อของเขาหมด"...

(ตา ธรรมะใจ , 3 สิงหาคม 2548)

"ปัญหาส่วนมากไม่มีแต่ส่วนน้อยที่ไม่ถูกกันก็มี มีการฟ้องร้องกันแต่ว่าคนไทยพลัดถิ่นก็สู้เขาไม่ได้ เพราะว่าเขาไม่มีหลักฐานมายืนยัน ว่านั้นเป็นของเขาโฉนดก็เป็นของเขาหมด"...

(จันทร์ตา ปุ๊ดตา , 3 สิงหาคม 2548)

"ที่ดินนี้จะถ่ายโอนมาเป็นของลูกหลานตนเองไม่ได้เนื่องจากว่าลูกหลานของตนเองก็ไม่มีสัญชาติไทยเหมือนกัน เพียงแต่รับรู้ไว้เพียงว่าเป็นของบรรพบุรุษของเราเท่านั้น"...

(สุรชัย จันทร์บุญ , 3 สิงหาคม 2548)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ตามแผนภาพความคิดข้างล่างนี้

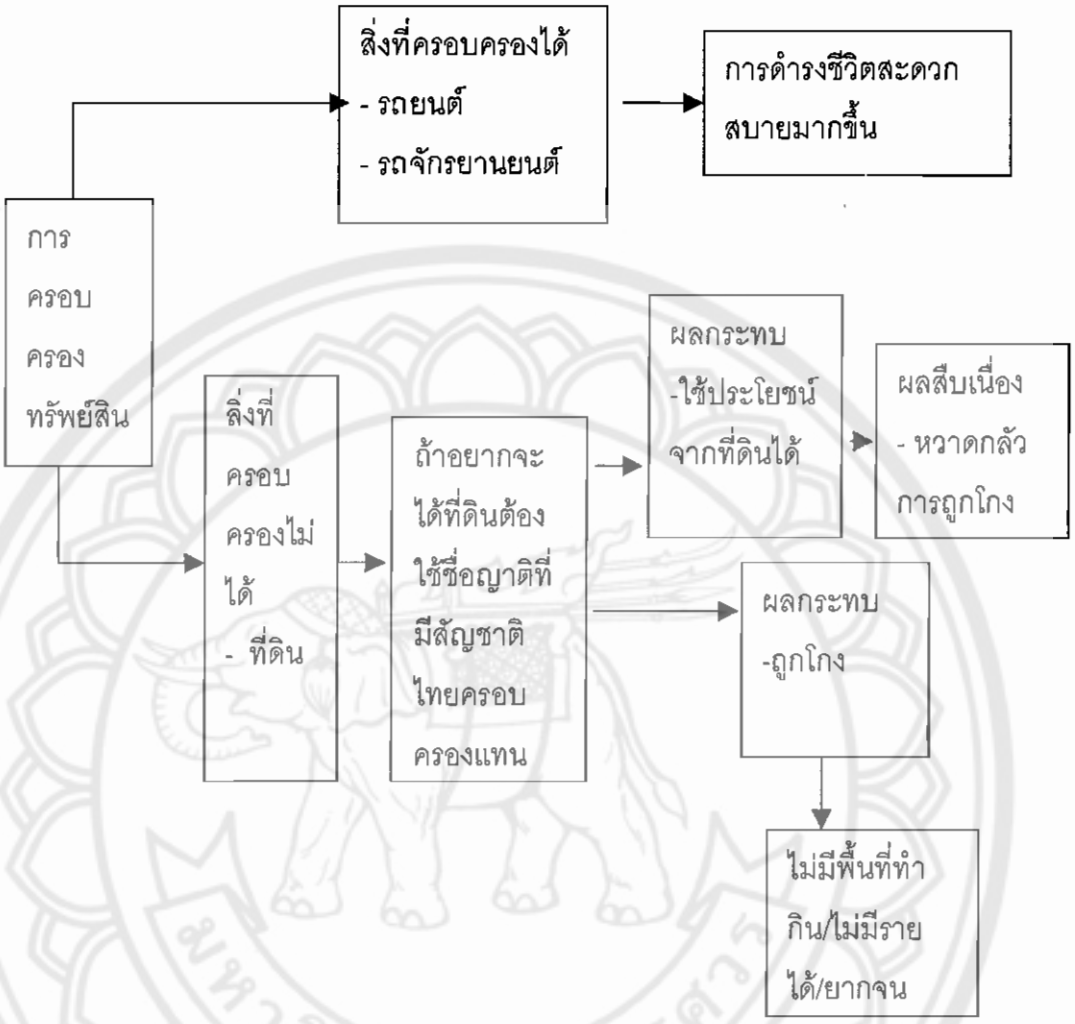

ภาพ 2 แสดงปัญหาด้านการครอบครองอสังหาริมทรัพย์

ปัญหาสิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว คนไทยพลัดถิ่นจึงเปรียบเสมือนเป็นพลเมืองชั้นสองของประเทศเนื่องจากการไม่มีสัญชาติไทย ถึงแม้ว่าจะมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองแต่ก็ไม่ได้ถือสิทธิ์ในการครอบครองต้องใช้ชื่อของบุคคลอื่นถือสิทธิ์ในการครอบครองแทน รวมถึงการไม่มีสิทธิในการฟ้องร้องทางด้านกฎหมาย ปัญหาทั้งหมดในด้านสิทธิการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของคนไทยพลัดถิ่น ได้ชี้ให้เห็นว่าขัดต่อขัดกับรัฐธรรมนูญ หมวดที่ 3 ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ มาตราที่ 35 ว่าด้วยบุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัย และครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตราที่ 36 ว่าด้วยบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ

เดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร และมาตราที่ 48 ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นวันนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของคนไทย ส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลการศึกษาพบว่า คนไทยกลุ่มนี้มีการประกอบอาชีพที่เน้น ไปในภาคการเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา มีเป้าหมายผลิตเพื่อการบริโภค และเมื่อมีการสร้างผลผลิตที่มากขึ้นจึงเริ่มเข้าสู่ระบบการค้า สามารถสร้างเป็นรายได้ให้กับบุคลเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้ยังมีความต้องการทางด้านการค้าที่มีราคามาก โดยเฉพาะจากภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่องการประกันราคา ซึ่งมองได้ 2 มิติ มิติแรกคือ เพื่อนำเงินมากินมาใช้ มิติที่สอง เพื่อนำมาสร้างผลผลิตใหม่อีกครั้ง แต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากต้องมีบัตร แสดงให้เห็นว่าถ้าสิทธิตรงนี้หายไป จะทำให้ไปขายที่อื่นไม่ได้ราคา และไม่สามารถสร้างผลผลิตใหม่ได้อีกครั้ง ผลกระทบสืบเนื่อง คือเกษตรกรไม่มีข้าวไว้เพื่อบริโภค และไม่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกษตรพ้นจากการกู้หนี้ยืมสินได้ ทำให้เกษตรกรยากจนลงอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวเกิดการล่มสลาย แสดงให้เห็นว่าถ้าคนกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิ์ทางด้านการค้ากับภาครัฐ จะทำให้พวกเขากลายเป็นปัญหาของสังคม และประเทศชาติต่อไป

... "อย่างพืชผลทางการเกษตรเสียหายอย่างน้ำท่วมข้าวโพดตาย อย่างคนไทยพลัดถิ่นจะไป เสียเปรียบด้านการเกษตร อย่างเขาขายให้คนไทย 250 บาทแต่จะขายให้คนไทยพลัดถิ่น เราก็ได้น้อยแทนที่เราจะได้เท่าเขาแต่เขาไม่ให้ อย่างรัฐบาลให้ความจริงมันน่าจะมาถึงเราแต่เขาไม่ให้เรา"...

(สมเพชร สิงตา, 3 สิงหาคม 2548)

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่า การเปลี่ยนแปลงตนเองจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้เห็นปัญหาจากการไม่มีบัตรอย่างชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากบางส่วนไม่สามารถทำงานภาคอุตสาหกรรมได้ ทั้งที่คนเหล่านี้มีความรู้ความสามารถ ที่ได้รับการศึกษามาแต่ไม่ได้รับวุฒิบัตร และเมื่อจะเข้าไปทำงาน โดยเฉพาะตัวเมือง (กรุงเทพฯ) ซึ่งคนเหล่านี้สร้างเป้าหมายที่จะไปทำงาน ด้วยความเชื่อที่ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ต้องรับข้อจำกัดที่ไม่มีบัตรประชาชนทำให้ไม่สามารถมีสิทธิความเป็นพลเมืองไทยได้อย่างสมบูรณ์แบบ จึงไม่สามารถแม้แต่

การสมัครงานได้ ดังคำกล่าวของ บุปผา ถาใจ ซึ่งเป็นแกนนำของคนไทยพลัดถิ่น"หลานสาวมีความรู้ แต่ไปสมัครงานประกันสังคมมันไม่ผ่าน สมมุติว่าไปทำงานบริษัท PIAS นี่ประกันสังคมอยู่กรุงเทพพอส่งไปแล้วมันไม่ผ่าน "...

(บุปผา ถาใจ , 3 สิงหาคม 2548)

แต่อีกส่วนหนึ่งสามารถสมัครงานได้ แต่พบปัญหาที่ว่าไม่มีเอกสารใดไปแสดงตนให้หน่วยงานนั้นได้รับรู้และมีความน่าเชื่อถือ และมีหน่วยงานบางส่วนไม่ทราบถึงความสำคัญของเอกสาร และไม่เข้าใจในเอกสารของคนกลุ่มนี้ หน่วยงานเหล่านี้จึงไม่รับบุคคลเหล่านี้เข้าทำงาน โดยเฉพาะนอกเขตอำเภอแม่สอดไป (กรุงเทพฯ) และอีกเหตุผลหนึ่งที่หน่วยงานเหล่านี้ไม่รับคนกลุ่มนี้เข้าทำงานคือ เมื่อรับคนกลุ่มนี้เข้าไปทำงานหน่วยงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผลกระทบมาที่ตามมา คือ บุคคลเหล่านี้ไม่มั่นใจท้อแท้ ทำให้ไม่ดิ้นรนเพื่อที่จะหางานทำใหม่ ส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงคนรุ่นหลังที่ได้ฟังคำบอกเล่าจากคนที่ถูกหน่วยงานต่าง ๆ นั้นกระทำ ทั้งที่ตนมีความรู้ ความสามารถและได้รับการศึกษาแต่ไม่กล้า และไม่อยากไปทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเกิดเป็นภาวะการกดดันในตนเอง ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ทำให้ตนเองและครอบครัวยากจนอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของ ตา ซึ่งเป็นประธานคนไทยพลัดถิ่น "สมัครงานเหมือนกันสมุดสองเล่มบางโรงงานได้ บางโรงงานไม่ได้ไม่รับเลย" (ตา ธรรมะใจ , 3 สิงหาคม 2548)

..."มีปัญหาในการประกอบอาชีพ อย่างเราไปสมัครงานของคนอื่นบัตรประชาชนทะเบียนบ้านแค่นั้น ส่วนของเรานอกจากสองใบแล้วคือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ใบคนต่างด้าวและก็ใบทะเบียนบ้าน ทร. 14 ไปสมัครงานเป็นปึก คนที่เขารับสมัครก็ไม่อยากดูแล้ว มันท้อแท้รู้สึกแย่ทั้งที่มีบางคนจบระดับ ปวส. เขาก็ไม่กล้าไปสมัครงาน เพราะพอเรายื่นเราก็ไม่เป็นตัวเลือกของเขาแล้ว ก็เกิดปัญหาการว่างงานตามมา เด็กวัยรุ่นบางคนได้รับความกดดัน ก็เป็นปัญหาตรงนี้ด้วย"...

(จันทร์ตา ปุ๊ดตา, 3 สิงหาคม 2548)

แต่ก็ยังมีคนบางส่วนที่พยายามดิ้นรนหางานทำตามหน่วยงานที่ไม่มีกฎข้อห้าม หรือความรู้สึกที่ต่อต้านกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เห็นได้จากคนที่เป็นกลุ่มคนไม่มีบัตรเหมือนกัน เขาสามารถเข้าไปทำงานในโรงงานบางโรงงานได้ ซึ่งก็พบว่า การรับบุคคลเหล่านี้เข้าทำงานเนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรกค่าแรงงานต่ำ เพราะคนกลุ่มนี้ทางโรงงงานไม่ให้ตามค่าแรงงานขั้นต่ำตามที่รัฐบาลกำหนด แต่จะได้เท่ากับแรงงานต่างด้าว และประการที่สองไม่ให้สวัสดิการ เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากพอที่จะดำเนินการจัดสวัสดิการให้ โดยเฉพาะเรื่องการประกันสังคมที่ขาดหายไป จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้ขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต

และการคุ้มครองชีวิตของตนเอง แสดงให้เห็นว่าสิทธิความเป็นพลเมืองที่คนกลุ่มนี้ที่ควรจะได้รับสิทธิในเรื่องสวัสดิการ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองในระหว่างการทำงาน และการดำเนินชีวิต แต่สิ่งเหล่านี้ขาดหายไปทำให้ขาดความมั่นคงในระหว่างการดำรงชีวิตของตนเอง และส่งผลกระทบถึงครอบครัว และได้พบสิทธิอีกประการที่ขาดหายไป คือ การจ้างงานที่มีค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับ ทำให้บุคคลเหล่านี้มีรายได้ และค่าใช้จ่ายไม่สมดุลกัน เกิดภาวะการกู้หนี้ยืมสิน และยากจนลงอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของ...

...."อาชีพสำคัญการรับจ้างบางครั้งได้เงินแรงงานขั้นต่ำ แต่คนไทยพลัดถิ่นจะได้น้อยกว่าอาจจะได้ 100 ,80 แต่ถ้าเป็นคนไทยพลัดถิ่นอาจจะได้ไม่ถึงร้อย เรื่องการทำประกันสังคมด้วยบางที่ก็ทำบัตรประกันสังคมให้ บางที่ก็ไม่ทำให้..."

(ตา ธรรมะใจ, 3 สิงหาคม 2548)

นอกจากการดิ้นรนด้วยตนเองแล้ว และยังมีอีกคนบางกลุ่มที่พยายามให้ความช่วยเหลือ เห็นได้จากคนกลุ่มนี้กระตุ้นให้คนกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นพยายามเรียกร้องสิทธิของตนเอง และยังกระตุ้นให้ภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นคนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน โดยมองไปที่เด็กในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ เห็นได้จากการได้รับการศึกษา แต่ไม่ได้รับวุฒิบัตร ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจึงยื่นมือช่วยเหลือคนไทยกลุ่มนี้ที่ได้รับการศึกษามาเป็นครูช่วยสอน ที่โรงเรียนภายในชุมชน เพื่อเป็นการช่วยเหลือทำให้เกิดเป็นรายได้ และในส่วนของเด็กที่ได้ดำเนินการสอนนั้น ได้รับการตอบสนองในทิศทางที่ดีเพราะเนื่องจากเป็นครูที่เป็นคนภายในชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ทำให้สะดวกต่อการสอน เด็กเกิดการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง แต่อย่างไรก็ตามครูยังมองถึงอนาคตของตนเองจึงอยากจะบรรจุเป็นข้าราชการ เพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว แต่ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีบัตร แต่ไม่สามารถสมัครสอบบรรจุเพื่อบรรจุเข้ารับราชการได้ได้ เพราะไม่ใช่บัตรประชาชนที่แสดงสิทธิความเป็นคนไทยสมบูรณ์แบบทำให้ไม่ได้มาซึ่งความต้องการดังกล่าวทำให้ตนเองเกิดความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ และรายได้ที่จะตามมา ทำให้อนาคตในภายภาคหน้าเกิดความสั่นคลอน และผลกระทบอื่น ๆ ตามมา คำกล่าวของ...

.... "จนกระทั่งหลังสุดเด็กจบราชภัฏ หรืออะไรต่ออะไรเขาก็เป็นครูรับจ้างเป็นที่ยอมรับของ อบต. หลายที่ เพราะพวกนี้เขาก็เรียนเก่งเหมือนคนไทยทั่วไป ทำให้เด็กกลุ่มนี้หลังจากที่ป้าเพลินทำงาน พยายามตรงนี้ก็มีหลายที่สนใจแล้วก็เริ่มมองว่าชุมชนในท้องถิ่นต้องยอมรับซึ่งกัน

และกัน เด็กพวกนี้สิบกว่าคนก็ได้รับจ้างให้สอนในโรงเรียน ซึ่งตรงนี้เป็นโอกาสให้เขามีที่ยืนในสังคมที่เหมาะสมขึ้น คือท้องถิ่นเริ่มเห็นความสำคัญ"...

(เพลินใจ เลิศลักขณวงศ์, 3 สิงหาคม 2548)

... "อย่างไปเป็นครูอัตราจ้างอย่างน้อยจันตาได้ แต่ถ้าจะไปบรรจุไม่ได้ ไปสอบบรรจุอะไรกับเขาไม่ได้"...

(บุปผา ถาใจ, 3 สิงหาคม 2548)

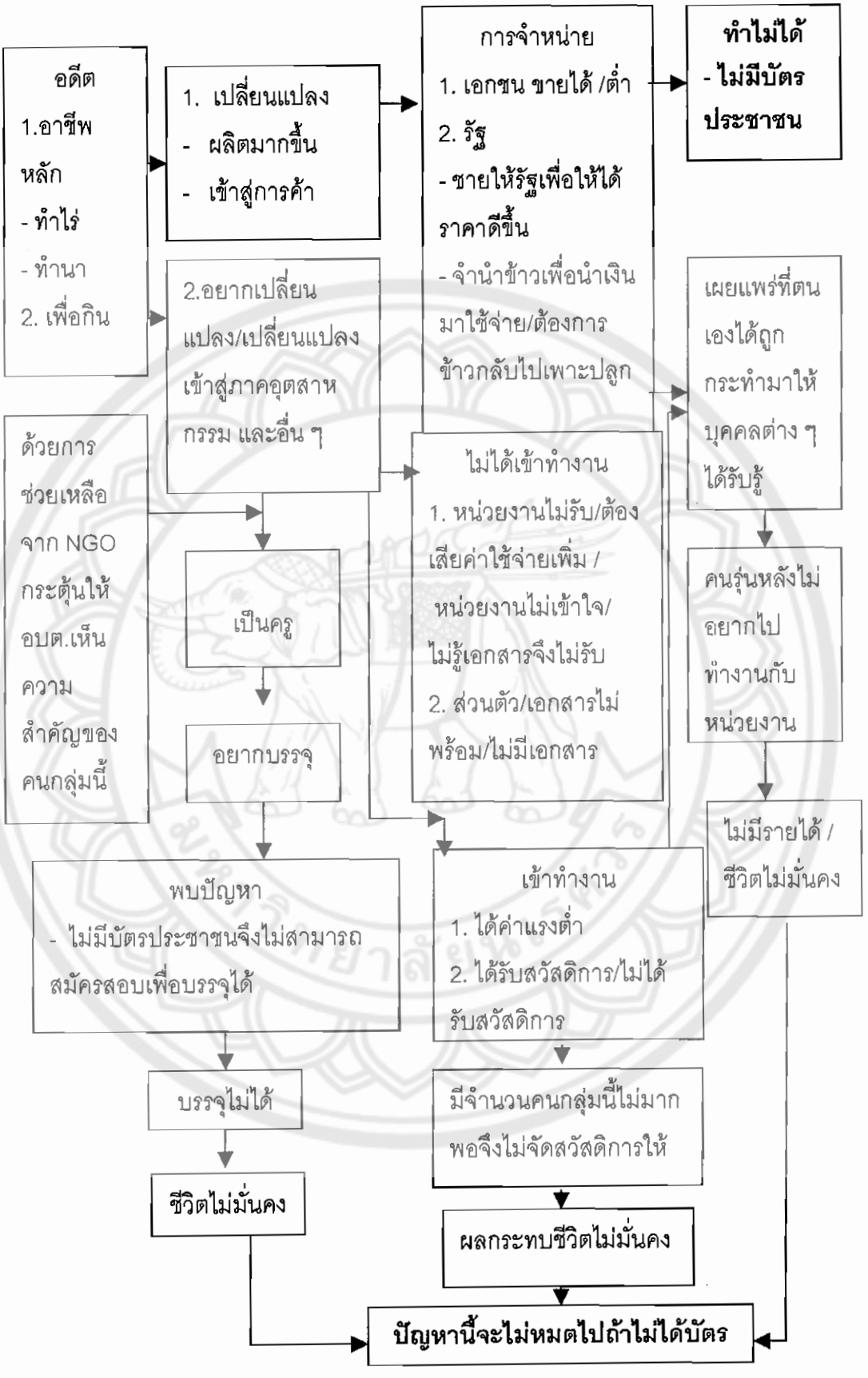

ภาพ 3 แสดงปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าจากสภาพปัญหาการประกอบอาชีพที่คนกลุ่มนี้ประสบอยู่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว คือ การขาดความไม่มั่นคงทางด้านชีวิต ทั้งที่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ แต่มีข้อจำกัดทางด้านสัญชาติทำให้คนกลุ่มนี้ขาดโอกาสที่จะเลือกงานตามที่ตนเองสนใจปัญหาด้านการประกอบอาชีพของคนไทยพลัดถิ่น

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตราที่ 50 ว่าด้วยบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

3. **ปัญหาด้านการศึกษา**

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนเหล่านี้เห็นความสำคัญกับกับการศึกษา เห็นได้จากอยากให้บุตรหลานของตนเองได้รับความรู้ มีความสามารถ จึงได้ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนประจำชุมชนที่ใกล้บ้านของตนเอง และเริ่มพัฒนาให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น คือ การศึกษาต่อระดับมัธยม ซึ่งพบว่ามีปัญหาส่วนตัวที่ไม่มีความพร้อมในเรื่องของเอกสาร และที่สำคัญจากการไม่มีบัตรประชาชนทำให้ไม่สามารถมีสิทธิใด ๆ โดยเฉพาะการใช้บริการของรัฐในเรื่องการกู้ยืมเงิน และอีกส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการไม่มีบัตรคือ ไม่สามารถรับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล (เพลินใจ เลิศลักขณวงศ์, 3 สิงหาคม 2548) อย่างไรก็ตามยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ยอมรับคนกลุ่มนี้ คือ การศึกษาของเอกชน ซึ่งมีส่วนน้อยที่ได้รับการศึกษาดังกล่าว ซึ่งส่วนมากไม่สามารถเข้ารับการศึกษาดังกล่าวได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดที่ว่า ฐานะทางบ้านยากจน จึงไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนได้ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คนกลุ่มนี้ขาดการศึกษา และมีการศึกษาน้อย ทำให้มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ เห็นได้จากคนกลุ่มนี้สมัครงานได้บางที่เท่านั้น

..."อย่างเด็กสมัยนี้ศึกษาได้หมด แต่จบมาแล้วไม่ได้วุฒิบัตร เพราะว่ามันติดอยู่ที่สัญชาติ เรียนต่อได้ แต่ว่าที่ส่วนมากที่เขาเรียน คนธรรมดาส่วนมากก็จะไม่เรียน มันจะต้องไปเรียนเอกชน ของรัฐเขาไม่เรียนส่วนมากจะไม่ค่อยได้ แต่ไปเรียนต่อได้แต่ว่าก็บอกว่าหลักฐานยังไม่พร้อมเขียนติดไป".....

(ตา ธรรมะใจ, 3 สิงหาคม 2548)

... **"การศึกษาเราจะขอทุนการศึกษา หรือกู้ไม่ได้ เพราะว่าหลักฐานเราไม่พร้อมเหมือนคนอื่น มันสำคัญเพราะว่ามันเป็นหัวใจ"...**

(จันทร์ตา ปุ๊ดตา, 3 สิงหาคม 2548)

..."อย่างเวลาจะไปสมัครเรียน ก็ต้องเตรียมเอกสารมากกว่าคนอื่น"...

(พิทักษ์ ใจพรมเมือง , 3 สิงหาคม 2548)

จากปัญหาดังกล่าวได้มีแกนนำกลุ่มหนึ่งที่เห็นการประสบปัญหาของคนกลุ่มนี้ คือ กลุ่มประชาคมแม่สอด จึงเริ่มจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีวิต อีกส่วนหนึ่งก็ยัง สำรวจ ปัญหาที่เกิดขึ้น และที่กำลังเผชิญอยู่ได้โดยทำการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาช่วยกันคิด วิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ไข จึงนำข้อมูลเหล่านี้ไปยื่นให้ภาครัฐ ให้มองเห็นถึงความสำคัญ และปัญหาของคนกลุ่มนี้ เพื่อที่จะได้หาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น ซึ่งก็ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นมา ส่งผลถึงคนกลุ่มนี้ที่เห็นภาพได้อย่างชัดเจน คือ บุคคลเหล่านี้สามารถเรียนหนังสือได้ตามปกติ แต่เมื่อจบการศึกษาจะไม่ได้ใบรับรองวุฒิบัตร ผลกระทบที่ตามมาอย่างต่อเนื่อง คือ การไม่สามารถต่อยอดการศึกษาได้อีก งคำกล่าวของ

. "เริ่มตระหนักถึงคนชายขอบ หรือคนไม่มีสิทธิในตรงนี้แล้วก็มองถึงการละเลยการถูกทอดทิ้ง แล้วกลุ่มคนกลุ่มเหล่านี้ว่าตามจริง ป้าเพลินไม่ได้มองเขาเป็นปัญหาของประเทศนะ ถ้าเราพัฒนาเขาไปในทางที่ถูกนะ เขาจะเป็นกำลังสำคัญ"...

(เพลินใจ เลิศลักขณวงศ์ , 3 สิงหาคม 2548)

ภาพ 4 แสดงปัญหาด้านการศึกษา

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าจากสภาพปัญหาการศึกษาที่คนกลุ่มนี้ประสบทำให้ เกิดผลกระทบที่เห็นเด่นชัด คือ คนกลุ่มนี้ขาดโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ แต่อย่างไรก็ตามยังมีคนกลุ่มหนึ่งให้ความสำคัญ คือ พวกเขาพยายามช่วยผลักดันให้คนกลุ่มนี้ได้รับสิทธิควรจะได้ตามสิทธิแต่ก็ไม่เกิดเปลี่ยนแปลง

จากปัญหาการขาดสิทธิดังกล่าว ขัดต่อรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตราที่ 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

4. ปัญหาด้านสาธารณสุข

ประเทศไทยเห็นความสำคัญของระบบสุขภาพ เห็นได้จากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคที่เอื้อประโยชน์ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่เสีย 30 บาท กับส่วนที่ไม่เสียเงินเลยซึ่งเป็นส่วนของชนชั้นล่าง ผลการศึกษาพบว่า คนไทยกลุ่มนี้ไม่ได้รับสิทธิตรงนี้ เนื่องจากไม่มีบัตรใด ๆ ที่แสดงว่าเป็นคนไทยได้อย่างสมบูรณ์ และมีคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น หมออนามัย และเจ้าหน้าที่ อบต. ได้เข้ามาช่วยเหลือคนกลุ่มนี้ ติดต่อประสานงานกับภาครัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค แต่มีเงื่อนไขที่ว่าจะต้องเสียค่าในการรักษาพยาบาลคนละไม่เกิน 1,200 บาทต่อปี แล้วจึงนำบัตรนี้ไปใช้บริการภาครัฐได้ แต่ต้องอยู่ในข้อจำกัดดังกล่าว ซึ่งมีบางส่วนที่มีบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค แต่ไม่สามารถใช้บริการของรัฐได้ด้วยเหตุที่ว่าการรวบรวมรายชื่อ เพื่อนำไปแจ้งกับทางอำเภอได้ทราบ เมื่อทางอำเภอทราบแล้วจะดำเนินการออกบัตรให้เป็นบางส่วนที่มีจำนวนสองใบ คือ บัตรสำคัญถิ่นที่อยู่ และบัตรประจำตัวคนต่างด้าว แล้วนำไปยื่นให้สาธารณสุขดำเนินการเพื่อที่จะให้ออกบัตรให้ แต่เมื่อจะใช้สิทธินี้ก็ได้พบปัญหา คือ ถ้าจะรับบริการของภาครัฐ แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเต็มอัตรา ซึ่งทำให้เสียสิทธิในการใช้บัตร 30 บาท ตามเป้าหมายของรัฐบาลที่วางไว้ ที่จะช่วยเหลือคนจน แต่ยังมีอีกบางส่วนที่พบว่า ไม่สามารถมีบัตร 30 บัตรรักษาทุกโรคได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การรวบรวมรายชื่อของคนกลุ่มนี้นั้นตกหล่น และอีกส่วนหนึ่ง พบว่า เกิดจากการขาดความใส่ใจในเรื่องของตนเองที่ไม่ได้ติดตามผลการลงรายชื่อ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีรายชื่อจากการรวบรวมรายชื่อของคนที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน เป็นสาเหตุทำให้บางส่วนไม่มีบัตร 30 บาท ที่จะสามารถนำมาใช้บริการในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ทำให้ต้องดิ้นรนแสวงหาทางออกด้วยวิธีการขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขภายในชุมชน ด้วยเหตุผลที่ว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นคนในชุมชนจึงมีความคุ้นเคย จึงเกิดความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ เห็นได้จากการรักษาพยาบาลที่บางคนไม่สามารถเข้าไปรับบริการนอกพื้นที่ได้ต้องขอความช่วยเหลือเจ้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ให้ทำการรักษาพยาบาลให้ แต่ต้องเสียค่ารักษาเต็มอัตรา ทำให้เห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้ที่ไม่มีบัตรทำให้ขาดสิทธิในการรักษาพยาบาล แต่ถ้ามีสิทธิก็ต้องเสียเงินเต็มอัตรา ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีฐานะไม่ดี ถ้าต้องมาเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะทำให้ค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัวสูงขึ้น ทำให้การดำรงชีวิตที่ต้องสร้างความมั่นคงให้มากขึ้น เพื่อนำมาไว้ใช้จ่ายในส่วนนี้

... “30 บาทรักษาทุกโรคเมื่อก่อนไม่ได้เดี๋ยวนี้ได้ เพราะว่าหมอที่อนามัย และอบต. เข้ามาช่วย”...

(สุรชัย จันทร์บุญ, 3 สิงหาคม 2548)

... "30 บาทที่บ้านผมบางคนได้บางคนไม่ได้ เมื่อไปทำบัตรทองที่อนามัย ถ้าคนป่วยส่งไปที่โรงพยาบาลจะส่งเข้าคอม แต่ถ้าไม่มีรายชื่อในแม่สอด หมายความว่ารักษาไม่ได้ทั้งที่มีบัตรทอง บัตรทองจะให้เฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยหัวละ 1,200 บาทต่อปี"...

(พิทักษ์ ใจพรมเมือง,3 สิงหาคม 2548)

... "คนที่ไม่มีสัญชาติไทยเขาไม่ให้บัตรทอง เพราะฉะนั้นที่ว่าบัตรทองนั้นมีจริง ถ้าเราไม่ได้มามันเสียเงินเยอะ เราก็ต้องทำงานหนัก"...

(สมเพชร สิงตา, 3 สิงหาคม 2548)

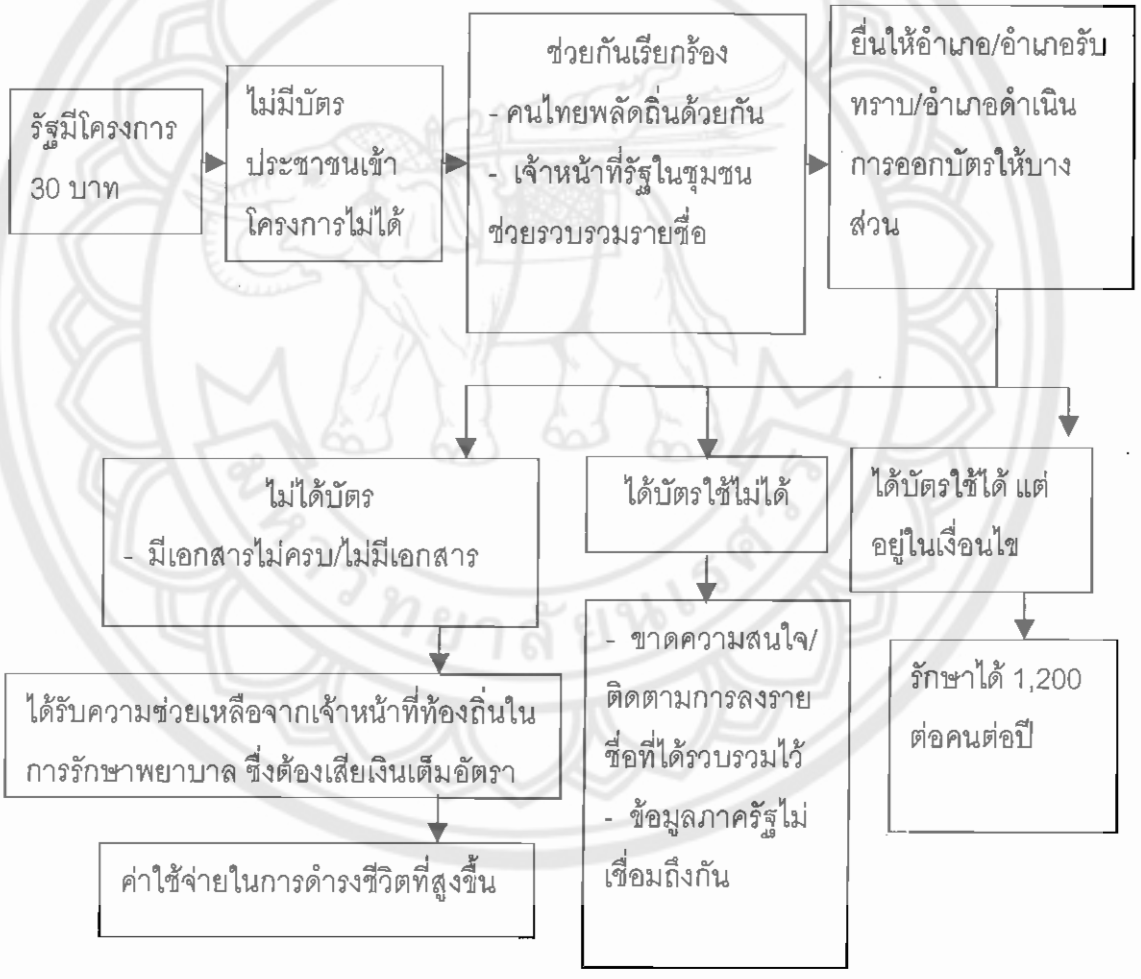

ภาพ 5 แสดงปัญหาด้านการสาธารณสุข

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่า จากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคที่เอื้อประโยชน์ให้ประชาชนทุกคนในประเทศ ซึ่งคนกลุ่มนี้ไม่สามารถใช้บริการส่วนนี้ได้ แต่ก็พยายามดิ้นรนด้วยตนเอง ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ความช่วยเหลือ บางส่วนได้รับบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค แต่ไม่ได้รับการบริการ เนื่องด้วยเหตุผลข้อผิดพลาดของรัฐในด้านของข้อมูล และในส่วนที่ได้รับบริการของภาครัฐ แต่ต้องอยู่ในเงื่อนไขในค่ารักษาไม่เกิน 1,200 บาทต่อคนต่อปีได้ และบางคนก็ไม่ได้รับบัตรเลย

จากปัญหาดังกล่าวเห็นได้ว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 52 ว่าด้วยบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

5. ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเน้นให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ผลการศึกษาพบว่า คนกลุ่มก็มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย โดยเริ่มจากชุมชนของตนเองก่อน เห็นได้จากการริเริ่มจากการปกครองภายในชุมชนก่อน เช่น อสม. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ที่ได้มาเป็น ผู้นำเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าได้รับการยอมรับจากเครือญาติ และคนในชุมชน อาศัยความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถทำให้ตนเองและชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสมได้ เห็นได้จากการได้รับความช่วยเหลือจากโครงการกองทุนหมู่บ้านที่รัฐนำมาช่วยเหลือชุมชน ซึ่งตนเอง และคนในชุมชนที่ไม่มีบัตรก็ได้รับการช่วยเหลือของภาครัฐในส่วนนี้ด้วย เนื่องจากบางคนที่ไม่มีบัตรได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในชุมชน จึงได้รับสิทธิตรงนี้ เมื่อเห็นผลแล้วจึงอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นตามลำดับ จึง อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำชุมชน ท้องถิ่น และผู้นำประเทศ แต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน และอีกส่วนหนึ่งพบว่าอยากจะเข้ามาเป็นผู้นำในชุมชน แต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากข้อจำกัดดังกล่าว เมื่อได้ดำเนินการสร้างผู้นำขึ้นมาตนเองก็ไม่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง ช่วงระหว่างเวลาการดำเนินงาน เมื่อผู้นำและคณะกรรมการได้ทำการบริหารจัดการ บางครั้งไม่เหมาะสม แต่ก็ไม่สามารถดำเนินใด ๆ ได้ จึงต้องยอมรับการตัดสินใจ ซึ่งบางครั้งไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นได้ ดังนั้นถ้าบุคคลเหล่านี้ขาดสิทธิดังกล่าว ทำให้ประเทศไม่ได้พัฒนา ส่งผลสืบเนื่องที่ทำให้การพัฒนาประเทศได้อย่างไม่มั่นคง ดังคำกล่าวของเพลินใจซึ่งเป็น NGO กล่าวว่า "ที่เขาเป็นไม่ได้ คือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. แต่นอกจากนั้นไม่ว่าจะเป็น อสม. เป็น อปพร. เขาเป็นได้" (เพลินใจ เลิศลักขณวงศ์ , 1 สิงหาคม 2548) และ

เมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของตาซึ่งเป็นประธานกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กล่าวว่า"การเมืองการปกครองไม่มีปัญหา นี่เป็นหมดทุกอย่างเป็นชุดชรบ. ได้เป็นหัวหน้าหมวดได้ เป็นกรรมการกองทุนเงินล้านกู้ได้ แต่หมู่บ้านอื่นไม่ได้"(ตา ธรรมะใจ, 3 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาอีกจากคำบอกเล่าของสมเพชร ซึ่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กล่าวว่า "การเลือกตั้งไม่ได้ทั้ง ๆ ที่เราก็อยากจะมีสิทธิมีเสียง อย่างกองทุนหมู่บ้าน บางบ้านก็ไม่ได้ บางหมู่บ้านก็ได้"...

(สมเพชร สิงตา, 3 สิงหาคม 2548)

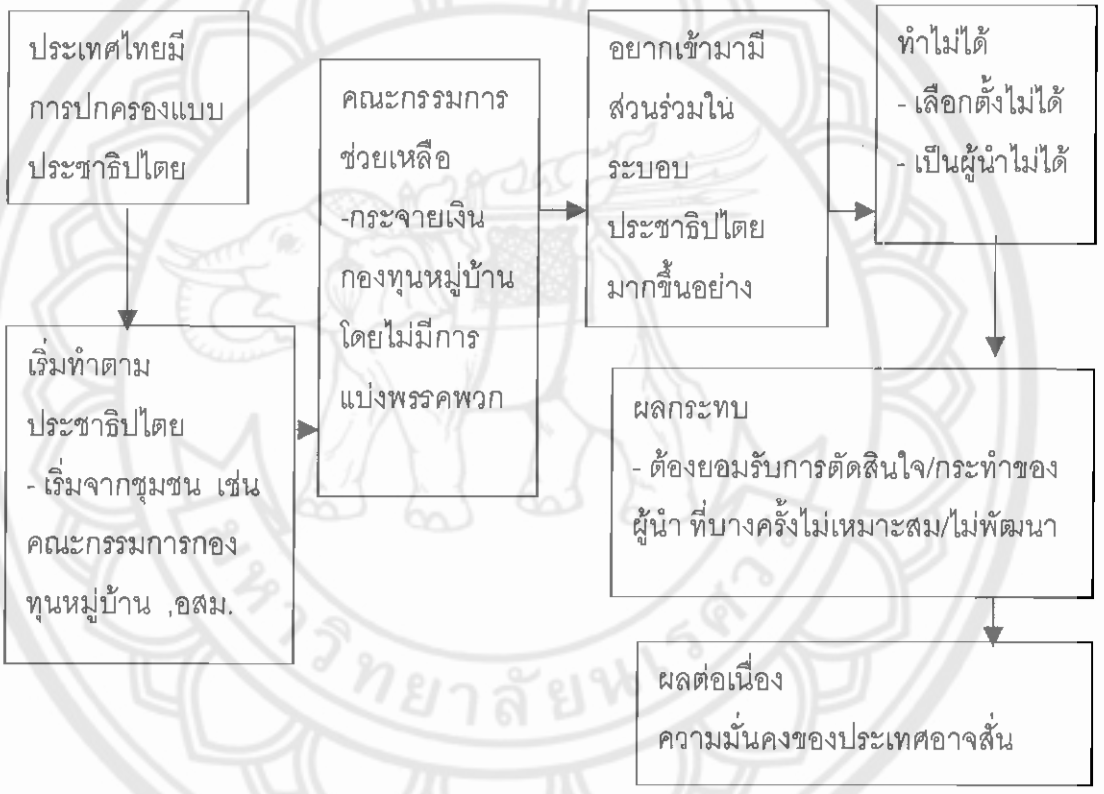

ภาพ 6 แสดงปัญหาด้านการเมืองการปกครอง

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่เป็นระบบเครือญาติทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน พยายามดิ้นรนที่จะเข้ามาปกครองช่วยเหลือกันซึ่งกันและกันอย่างไม่แบ่งแยก ซึ่งก็มีขีดจำกัด แต่บางส่วนก็ไม่สามารถแสดงความสิทธิได้ทำให้ต้องยอมรับการตัดสินใจ และการกระทำของคนไทยที่มีบัตร ทั้ง ๆ ที่การพัฒนานั้นไม่ตรงตามความต้องการและไม่ถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่างขัดต่อรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรามาตรา 63 บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่ว่าบุคคล หรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

สังเคราะห์ผลการศึกษา

1. **สาเหตุของปัญหา**

1.1 ปัญหาบุคคล

กลุ่มคนเหล่านี้ได้รวบรวมรายชื่อ เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเอง แต่ยังมีบางคนที่ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ เพราะเนื่องจากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ ซึ่งต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน และชุมชน เพราะทำที่ผ่านมาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยที่ไม่ต้องพึ่งพิงภาครัฐ และเมื่อได้มีการรวบรวมรายชื่อ จึงเป็นสาเหตุที่ไม่ไปลงรายชื่อ เพื่อเรียกร้องสิทธิของตัวเอง แต่ตนเองก็ไม่ไปลงรายชื่อ เพราะไม่เห็นว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และที่ผ่านมาตรงเองก็สามารถอยู่ได้

อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าบุคคลที่ไปลงรายชื่อแล้วไปรับหลักฐานบางส่วน เพื่อแสดงตน แต่บุคคลเหล่านี้ไม่รู้ความสำคัญของบัตรว่ามีมากน้อยแค่ไหน จึงไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างสมบูรณ์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เห็นได้จากเหตุการณ์การเข้าสมัครงานที่ไม่ได้รับการตอบรับ เป็นเพราะเนื่องมาจากตัวเองไม่มีบัตรประชาชน แต่มีบัตรเพื่อแสดงสิทธิตัวเองบางส่วน ทำให้หน่วยงานไม่รับสมัครงาน และได้บอกเล่าสู่กันฟัง ทำให้ส่งผลกระทบต่อเด็กรุ่นหลังทำให้ไม่กล้าเข้าไปสมัครงาน ไม่กล้าออกนอกพื้นที่เพื่อที่จะไปทำกิจการ ส่งผลถึงวิถีชีวิตที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น คือมีวิถีชีวิตที่เดิม ๆ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ที่ได้เห็นบุคคลที่ไปลงทะเบียนไม่เกิดมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอะไรมากมาย จึงทำให้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ไม่ไปลงทะเบียน

และยังมีอีกบางส่วนที่คนกลุ่มนี้จะต้องใช้เอกสารที่มีจำนวนมากกว่าคนไทยทั่วไป ทำให้เป็นการยุ่งยาก สำหรับตนเอง เมื่อจะดำเนินการ หรือจะเข้าทำงาน ถ้าตนเองขาดเอกสารสิ่งใดจะไม่สามารถสมัครงานได้ หรือไปทำกิจการอื่น ๆ

และสุดท้าย คือไม่มีเอกสารใด ๆ เพื่อแสดงตน ทำให้ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ ได้ เช่น ไม่สามารถสมัครงานได้ ไม่สามารถทำบัตร 30 บาทได้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง

1.2 ปัญหาภาคของเอกชน

กลุ่มคนเหล่านี้ ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่ยังมีบางส่วนที่ต้องการในการเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยมองไปที่ภาคอุตสาหกรรม และสามารถทำได้ ซึ่งทางโรงงานจะต้องดำเนินการเพิ่มบางส่วน กล่าวคือ จะต้องดำเนินการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว ทำให้ต้องเสียเงินเพิ่มขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ไม่อยากจะรับคนกลุ่มนี้เข้าทำงาน

และนอกจากนี้ทางโรงงานไม่รับเข้าทำงานเลย เนื่องด้วยสาเหตุไม่มีความรู้และไม่มีความเข้าใจในเอกสารของคนไทยกลุ่มนี้ ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของบุคคลเหล่านี้

1.3 ปัญหาภาครัฐ

จากการรวบรวมรายชื่อ แล้วนำไปยื่นให้ภาครัฐ และรัฐได้ให้เอกสารบางส่วนเพื่อแสดงสิทธิของตนเอง ซึ่งเอกสารเหล่านี้มีขีดจำกัดในการดำเนินการกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะรัฐ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ส่วนมากเป็นเกษตรกรนั้นสร้างผลิตมาเพื่อบริโภค และจำหน่ายที่มีเป้าหมายไปที่รัฐ เพื่อให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้น หรือไม่ก็จำนำ เพื่อนำผลผลิตกลับมาผลิตอีกครั้งหนึ่ง แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเอกสารที่รัฐให้มาดังกล่าว ไม่สามารถทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ใช้บริการของภาครัฐได้ เห็นได้จาก การจำนำข้าว การขายข้าว ไม่สามารถทำได้เลย ซึ่งเอกสารเหล่านี้ไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

นอกจากนี้เมื่อได้ดำเนินการออกบัตรให้แล้ว บัตรที่นำไปใช้ในการสมัครงานหรือออกนอกพื้น ซึ่งบุคคลเหล่านั้นไม่ทราบถึงความสำคัญ และความหมายของเอกสารที่ใช้แสดงตน เนื่องจากภาครัฐไม่ไม้มีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานเอกชนทราบถึงสิทธิของบัตรที่คนเหล่านี้ถืออยู่ ทำให้เกิดเป็นอุปสรรค และปัญหาในการดำเนินชีวิตของตนเอง และบุตรหลาน

ส่วนในเรื่องการให้สวัสดิการกับคนกลุ่มนี้ทางรัฐ ก็ได้มีเงื่อนไขในการรับสวัสดิการ เห็นได้จากเรื่องการใช้สิทธิที่มีข้อจำกัด โดยเฉพาะการใช้บริการของรัฐในโครงการบัตร 30 บาท คนกลุ่มนี้ต้องอยู่ในเงื่อนไข คือ 1,200 บาทต่อคน / ต่อปี ซึ่งคนไทยทั่วไปจะได้รับบริการ

ไม่อยู่ในข้อจำกัดดังกล่าว ก่อให้เกิดเป็นความแตกต่าง แต่ในทางกลับกัน เมื่อคนกลุ่มนี้บางคนได้เห็นเงื่อนไขดังกล่าว จึงไม่อยากดำเนินการเพื่อเรียกร้องสิทธิของตัวเอง

และเกิดจากการเพิงเฉยต่อการแก้ปัญหาของรัฐ หรือความไม่จริงใจในการแก้ไขปัญหาของคนกลุ่มนี้ เห็นได้จากที่คนกลุ่มนี้ได้มีการรวมกลุ่ม เพื่อที่จะเรียกร้องสิทธิที่ตนพึงได้กับทางรัฐ แต่ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น

จากปัญหาทั้งหมดคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยมีบัตร กับไม่มีบัตรบางส่วนช่วยกัน เห็นได้จากการดึงคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในชุมชน เช่น เป็นครู และได้พยายามช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิในการใช้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ส่วนในด้านการปกครอง ก็ได้มีการให้คนกลุ่มเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมบ้างบางส่วน เช่นเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นอสม. และได้มีการกระจายบริการของภาครัฐอย่างทั่วถึง และในด้านการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ก็ได้ใช้ความเป็นเครือญาติเข้ามาช่วยเหลือกัน โดยมีการซื้อที่ดิน และฝากไว้ในกลุ่มญาติของตัวเองที่สามารถไว้ใจได้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการสอบถามความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นใน 6 ตำบลที่ศึกษาเกี่ยวปัญหา และความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ และจากรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทย

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน เพศ ของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	175	48.3
- หญิง	142	39.2
- ไม่ระบุ	45	12.4

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้ชาย จำนวน 175 คนคิดเป็นร้อยละ 48.3 และเพศหญิงจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 และไม่ได้ระบุเพศจำนวน 45 คิดเป็นร้อยละ 12.4

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอายุ ของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
- 15 – 25 ปี	124	34.3
- 26 – 35 ปี	99	27.3
- 36 – 45 ปี	81	22.4
- มากกว่า 45 ปี	56	15.5
- ไม่ระบุ	2	0.6

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุ 15 – 25 ปี จำนวน 124 คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมาคืออายุ 26 – 35 ปี จำนวน 99 คิดเป็นร้อยละ 27.3 อายุ 36 – 45 ปี จำนวน 81 คิดเป็นร้อยละ 22.4 และมากกว่า 45 ปี เป็นจำนวน 56 คิดเป็นร้อยละ 15.5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
- รับจ้าง	85	23.5
- ทำนา	63	17.4
- ทำไร่	51	14.1
- ทำสวน	31	8.6
- นักเรียน	78	21.5
- ค้าขาย	39	10.8
- อื่น ๆ แม่บ้าน	12	3.3
- ไม่ระบุ	3	0.8

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 รองลงมาคือนักเรียน จำนวน 78 คิดเป็นร้อยละ 21.5 และทำนา จำนวน 63 คิดเป็นร้อยละ 17.4

ตาราง 6 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่อยู่

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
4. ที่อยู่		
- แม่ปะ	94	26.0
- ท่าสายลวด	93	25.7
- แม่กาษา	101	27.9
- แม่ตาว	15	4.1
- มหาวัน	54	14.9
- แม่กุ	5	1.4

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ที่ตำบลแม่กาษา จำนวน 101 คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมาคือตำบลแม่ปะ จำนวน 94 คิดเป็นร้อยละ 26.0 ตำบลท่าสายลวด จำนวน คิดเป็นร้อยละ 25.7 ตำบลมหาวันจำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 14.9 รองลงมาคือตำบลแม่ตาว จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 4.1 และตำบลแม่กุ จำนวน 5 คิดเป็นร้อยละ 1.4

ตาราง 7 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลด้านการศึกษา

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
5. การศึกษา		
- ประถมศึกษาที่ 3	1	0.3
- ประถมศึกษาที่ 4	7	1.9
- ประถมศึกษาที่ 5	1	0.3
- ประถมศึกษาที่ 6	66	18.2
- มัธยมศึกษาปีที่ 1	2	0.6
- มัธยมศึกษาปีที่ 2	4	1.1
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	51	14.1
- มัธยมศึกษาปีที่ 4	9	2.5
- มัธยมศึกษาปีที่ 5	8	2.2
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	23	6.4
- ปวช.	7	1.9
- ปวส.	5	1.4
- อนุปริญญา	2	0.6
- ปริญญาตรี	1	0.3
- ไม่ระบุ	175	48.3

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ด้านการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะจบชั้นประถมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 รองลงมาคือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 23 คิดเป็นร้อยละ 6.4

ตาราง 8 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลด้านวุฒิการศึกษา

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
6. วุฒิการศึกษา		
- ประถมศึกษา	75	20.7
- มัธยมศึกษา	97	26.8
- อนุปริญญา	7	1.9
- ปริญญาตรี	7	1.9
- ไม่ระบุ	175	48.3

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และระดับอนุปริญญากับปริญญาตรี มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตาราง 9 แสดงระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.47	0.69	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.27	0.79	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.32	0.87	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.05	0.76	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.10	0.75	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.23	0.73	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.34	0.80	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.30	0.73	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.91	0.87	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.15	0.81	มาก
รวม	4.20	0.58	มาก

จากตาราง 9 แสดงระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นแสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีสิทธิ และเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้มีค่าเฉลี่ย 4.47 รองลงมา คือมีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมีค่าเฉลี่ย 4.43 มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร 4.32 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ 4.30 และมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายมีค่าเฉลี่ย 4.27

ระดับปัญหาของคนไทยพลัดถิ่นในด้านต่าง ๆ จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่น คือ คนไทยพลัดถิ่น จำนวน 6 ตำบล ซึ่งมีอายุ อาชีพ และวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันไป ดังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แสดงไว้ในตารางที่ 8 เป็นการแยกเพื่อให้เห็นภาพย่อยของระดับของต้องการของแต่ละกลุ่ม

ตารางแสดงระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นแยกเป็นกลุ่มอายุดังนี้

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี อายุระหว่าง 15 – 25 ปี

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.66	0.55	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.32	0.68	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.38	0.83	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.18	0.75	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.30	0.67	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.33	0.72	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.21	0.70	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.31	0.73	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.35	0.72	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	4.11	0.73	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.30	0.73	มาก
รวม	4.31	0.46	มาก

จากตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นในระดับมากที่สุดอยู่ 1 ข้อ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถที่จะละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.66 และจำนวนข้อที่เหลือ 10 ข้อมีระดับ

ความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ มีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาคือ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.35 ต่อมาคือสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.32 อันดับสุดท้ายสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.31

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี อายุระหว่าง 26 – 35 ปี

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.51	0.66	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.39	0.78	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.43	0.85	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.17	0.70	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.12	0.81	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.28	0.78	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.37	0.73	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.53	0.76	**มากที่สุด**
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.44	0.70	**มาก**
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.96	0.91	**มาก**
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.19	0.85	**มาก**
รวม	4.30	0.56	**มาก**

จากตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นในระดับมากที่สุดอยู่ 2 ข้อ โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ คือคนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมาคือ มีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มีค่าเฉลี่ย 4.53 และจำนวนข้อที่เหลือ 9 ข้อ มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาคือ มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมีค่าเฉลี่ย 4.43 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.39 บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.37 และมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 4.30

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี อายุระหว่าง 36 – 45 ปี

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.32	0.78	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.15	0.90	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.25	0.92	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.88	0.83	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.09	0.74	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	3.79	1.05	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.20	0.94	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.17	0.77	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.69	1.02	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	3.99	0.87	มาก
รวม	4.06	0.72	มาก

จากตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี ระดับความความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.32 มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.25 บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.20 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อคือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง รองลงมาคือ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ย 4.17 และมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา มีค่าเฉลี่ย 4.09

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี อายุระหว่าง 45 ปีขึ้นไป

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.16	0.78	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.11	0.84	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.09	0.73	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.82	0.71	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.66	0.69	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	3.89	0.90	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.07	0.73	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.27	0.75	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.14	0.72	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.77	0.78	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.00	0.80	มาก
รวม	3.99	0.57	มาก

จากตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอายุระหว่าง 45 ปีขึ้นไป ระดับความความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก คือ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มีค่าเฉลี่ย 4.27 คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.16 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.14 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.11 และมีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.09

ตารางแสดงระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นแยกเป็นวุฒิการศึกษา ได้ดังนี้

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี วุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.03	0.78	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	3.68	1.04	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	3.85	1.00	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.60	0.93	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	3.79	0.84	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	3.67	0.99	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	3.76	0.81	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	3.95	0.92	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	3.96	0.84	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.68	0.97	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	3.79	0.85	มาก
รวม	3.80	0.68	มาก

จากตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.03 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ย 3.96 มีสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมีค่าเฉลี่ย 3.95 มีเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 3.85 และมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนามีค่าเฉลี่ย 3.79 เท่ากับความต้องการในสิทธิการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี วุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.64	0.58	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.15	0.54	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.12	0.80	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.95	0.66	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.20	0.73	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.04	0.69	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.12	0.74	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.10	0.71	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.24	0.70	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	4.01	0.84	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.12	0.76	มาก
รวม	4.15	0.42	มาก

จากตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นในระดับมากที่สุดมีอยู่ด้วยกัน 1 ข้อ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.64 และจำนวนข้อที่เหลืออีก 10 ข้อ มีระดับความต้องการ

ความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.24 มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา มีค่าเฉลี่ย 4.20 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.15 มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือก ถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมีค่าเฉลี่ย 4.12 ซึ่งเท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 3 ข้อ คือ บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี มีสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และมีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มีค่าเฉลี่ย 4.10

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี วุฒิการศึกษาในระดับ ปวช.

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.54	0.53	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.43	0.78	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.57	0.78	มากที่สุด
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.71	0.48	มากที่สุด
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.71	0.48	มากที่สุด
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.57	0.78	มากที่สุด
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.43	0.78	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.43	0.78	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.43	0.78	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	4.71	0.48	มากที่สุด
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.71	0.48	มากที่สุด
รวม	4.58	0.62	มากที่สุด

จากตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับ ปวช. ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากสุดไปหาน้อยสุด 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน มีค่าเฉลี่ย 4.71 ซึ่งเท่ากับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 3 ข้อ คือ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธิของศาสนา, ไม่สามารถที่จะเกณฑ์แรงงานได้ , มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ระดับความต้องการรองลงมาคือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.57 ซึ่งเท่ากับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 3 ข้อ คือ มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร, มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้ ,มีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.43 ซึ่งเท่ากับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 2 ข้อ คือ บุคคลสามารรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี และมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี วุฒิการศึกษาในระดับอนุปริญญา

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.29	0.48	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.00	0.81	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.00	1.15	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.00	0.81	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนาหรือลัทธินิยมของศาสนา	3.86	0.90	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.00	0.81	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.00	0.81	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.29	0.75	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.14	0.90	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	4.14	0.69	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.29	0.75	มาก
รวม	4.09	0.69	มาก

จากตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับอนุปริญญา ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.29 ซึ่งเท่ากับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 2 ข้อ คือ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และมีสิทธิในการรับข้อมูล

ข่าวสารสาธารณะ รองลงมาคือ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ย 4.14 ซึ่งเท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ ไม่สามารถจะเกณฑ์แรงงานได้ รองลงมา คือ มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายมีค่าเฉลี่ย 4.00 ซึ่งเท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 4 ข้อ คือ มีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร, มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน, มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้, และบุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี และความต้องการในอันดับสุดท้ายคือ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศานา หรือลัทธินิยมศาสนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.86

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ที่มี วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	5.00	-	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	5.00	-	มากที่สุด
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	5.00	-	มากที่สุด
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	5.00	-	มากที่สุด
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	5.00	-	มากที่สุด
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	5.00	-	มากที่สุด
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	5.00	-	มากที่สุด
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	5.00	-	มากที่สุด
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	5.00	-	มากที่สุด

ตาราง 18 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	5.00	-	มากที่สุด
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	5.00	-	มากที่สุด
รวม	5.00	-	มากที่สุด

จากตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นจากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากันหมด คือ 5.00

ตารางแสดงระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นแยกเป็นการประกอบอาชีพ ได้ดังนี้

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่ประกอบอาชีพทำนา

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.14	0.78	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	3.95	0.86	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.08	0.95	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.83	0.81	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	3.89	0.80	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	3.73	1.12	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	3.87	0.81	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.08	0.93	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.11	0.84	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.62	0.95	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	3.83	0.95	มาก
รวม	3.92	0.71	มาก

จากตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพทำนา ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ ค่าเฉลี่ย 4.14 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.11 มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.08 ซึ่งเท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง รองลงมาคือ มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 3.95 และมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา มีค่าเฉลี่ย 3.89

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่อาชีพทำไร่

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.14	0.87	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.12	0.95	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.12	0.90	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.86	0.74	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.04	0.59	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	3.90	1.10	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.31	0.70	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.22	0.94	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.18	0.65	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.49	1.18	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	3.88	0.95	มาก
รวม	4.03	0.66	มาก

จากตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพทำไร่ ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี

มีค่าเฉลี่ย 4.31 มีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มีค่าเฉลี่ย 4.22 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.18 คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้มีค่าเฉลี่ย 4.14 และมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกายมีค่าเฉลี่ย 4.12 ซึ่งเท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ มีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่อาชีพทำสวน

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.55	0.62	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.35	0.48	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.52	0.62	มากที่สุด
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.19	0.62	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.42	0.62	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.29	0.58	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.32	0.65	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.42	0.50	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.39	0.61	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.39	0.55	มาก
รวม	4.36	0.38	มาก

จากตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพทำสวน ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุดมีอยู่ 2 ข้อ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถที่จะละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.55 และมีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.52 และจำนวนข้อที่เหลือ 9 ข้อมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนามีค่าเฉลี่ย 4.42 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ มีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง รองลงมามีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.39 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 คือ มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ลำดับที่ 3 คือ มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิต และร่างกายมีค่าเฉลี่ย 4.35 มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้ มีค่าเฉลี่ย 4.29 และไม่สามารถที่จะเกณฑ์แรงงานได้มีค่าเฉลี่ย 4.13

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่อาชีพค้าขาย

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.51	0.68	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.38	0.74	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.31	0.71	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.05	0.79	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	3.92	0.77	มาก

ตาราง 22 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.13	0.73	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.49	0.68	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.54	0.68	มากที่สุด
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.36	0.77	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.90	0.82	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.36	0.66	มาก
รวม	4.26	0.52	มาก

จากตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพค้าขาย ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอยู่ในระดับมากสุดมีอยู่ 2 ข้อ โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ปรากฏผลดังนี้ คือ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมีค่าเฉลี่ย 4.54 รองลงมาคือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ แต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ และจำนวนข้อที่เหลือ 9 ข้อ มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.49 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.38 **มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.36 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อคือ มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีค่าเฉลี่ย 4.31 และมีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้ มีค่าเฉลี่ย 4.13**

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่อาชีพนักเรียน

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.71	0.48	มาก
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.37	0.60	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.41	0.76	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	4.26	0.78	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.27	0.71	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.32	0.76	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.18	0.69	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.32	0.74	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.33	0.67	มาก
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	3.13	0.79	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.33	0.69	มาก
รวม	4.32	0.47	มาก

จากตาราง 23ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพนักเรียน ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุดมีอยู่จำนวน 1 ข้อ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.71 และจำนวนข้อที่เหลือ 10 ข้อ มีระดับ

ความต้องการอยู่ระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมีค่าเฉลี่ย 4.41 รองลงมาคือ มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.37 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ย 4.33 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ มีสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รองลงมาคือ มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้มีค่าเฉลี่ย 4.32 เท่ากับระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอีก 1 ข้อ คือ มีสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมศาสนา ค่าเฉลี่ย 4.27

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นที่อาชีพรับจ้าง

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้	4.55	0.60	มากที่สุด
2. มีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	4.27	0.95	มาก
3. มีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร	4.40	0.94	มาก
4. มีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน	3.99	0.85	มาก
5. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกายศาสนา หรือลัทธินิยมของศาสนา	4.07	0.84	มาก
6. มีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้	4.20	0.82	มาก
7. บุคคลสามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี	4.26	0.86	มาก
8. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง	4.42	0.77	มาก
9. มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ	4.38	0.75	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

สิทธิและเสรีภาพ 11 อันดับแรกที่คนไทยพลัดถิ่นต้องการมากที่สุด	ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
10. ไม่สามารถเกณฑ์แรงงานได้	4.04	0.91	มาก
11. มีสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.22	0.79	มาก
รวม	4.62	0.56	มาก

จากตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น จากความคิดเห็นของคนไทยพลัดถิ่นที่มีอาชีพรับจ้าง ระดับความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความต้องการของคนไทยพลัดถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ คือ คนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแต่ไม่สามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 4.55 และจำนนข้อที่เหลือ 10 ข้อมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ปรากฏผลดังนี้ คือ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ค่าเฉลี่ย 4.42 รองลงมามีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมีค่าเฉลี่ย 4.43 มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.38 มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกายมีค่าเฉลี่ย 4.27 และมีสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ